

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annæi Senecæ Philosophi Opera, Qvae Exstant Omnia

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Antverpiæ, 1615

Beati Rhenani Selestadiensis in Ludum de morte Claudii Caesaris scholia

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechteinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechteinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-466](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-466)

28. VIAM RECTAM.] Omnes veteres Viam rectam legunt, quam via denominationem numquam apud auctores legi: recta sit mentio apud Mart. ad finem lib. 8.

29. NITIDVS VT ERAT A BALNEO.] Cur hac dicat, vide Dionem ad finem lib. LX.

30. Εὐφραδῶν, συνχαίρων.] Sollennia verba sunt proclamari solita in Osiridis sacris Deo inuento. Iul. Firmicus de error. prophan. relig. statim initio, & commentarius antiquus à nostro Pithæo luci datus in Iuuenal. Sat. 8. Apud quos tamen potius legerem συνχαίρων, ut hic habetur, per ω, quam per ο.

31. COTTA TECTVS, VALENS.] Fortasse Cotta Vectius, Valens. is enim summus orator & medicus inter Messalina adulteros iussu Narcissi ductus est. Plin. cap. I. lib. XXIX. & Tacit. ad finem XI. Cotta autem apud eundem Tacitum non Tectus, sed Messallinus dicitur.

32. POLYBIVS, MYRON.] Sic veteres melioris notæ hæc representant, ut edidi. Quidam pro Myrone, Mytonem, & Heronactem pro Pheronacte ponunt, & ad finem, necubi imperatus esset, vel, ne nisi imperatus esset. Ait autem Claudium illos suos liberos præmisisse, ne apud inferos imparatus esset, quia sine suis libertis nihil penitus facere, loqui, vel respondere poterat, eratque, ut ait Iulianus Imperator in Cæsaribus: Τουτὶ τὸ παρὰ δόξιν οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐστὶν ἀνάγκη, καὶ ἀποχρῆται. Postrema autem lectio ferri potest, ut nolet eum libertorum imperiis obnoxium, unde dictus est Saturnalia toto anno celebrasse.

33. Εἷς ὁ αὐτοῖς.] Vetus unus hunc versum disertè sic scriptum habet, αἷς ὁ αὐτοῖς τὰ κ' ἐπέταξ, δ' ἕν τ' ἰδέα γένοιο. & paullo infra omnes veteres legunt: si vni Dij laturam fecissent, & ad finem, ut à cognitionibus abesset.

BEATI RHENANI SELESTADIENSIS,

IN LVDVM

L. ANNAEI SENECAE

DE MORTE CLAVDII CÆSARIS,

Scholia.

PAG. 673. a. QUID ACTVM SIT.] Claudius Cæsar, Drusi Germanici filius, qui Caio proximè successit, talem egit principem, ut nescias stultior ne fuerit, an crudelior. Hunc Annaeus Seneca hoc libello, quem Ludum de morte Claudij Cæsaris inscripsit, mirè taxat, & suis (quod aiunt) coloribus graphice depingit. In causâ autem nonnihil fuisse crediderim, cur sic Claudium insectaretur, quod sub eo exsulauit. Cuius rei ipse meminit in lib. De breuitate vitæ ad Paullinum, his verbis de Cæsare blandiuscule loquens: Nec enim sic me deiecit, ut nollet erigere: imò ne deiecit quidem, sed impulsus à fortunâ, & cadentem sustinuit, & in præceps euntem, leniter diuinæ manus vsus moderatione deposuit. Hactenus Seneca. Ceterum cum Agrippina Claudio nupsisset, ne malis tantum facinoribus innotesceret, veniam exsiliij pro Annæo Senecâ, simul præturam impetrat, letum in publicum rata ob claritudinem studiorum eius, utq. Domitij pueritia tali magistro adolesceret, & consiliis eiusdem ad spem dominationis uteretur: quia Seneca fidus in Agrippinam memoriâ beneficij, & insensus Claudio dolore iniuriæ credebatur. Hæc Tacitus.

Ibid. IN CÆLO.] Ridiculè caput, pollicens se traditurum, quæ in calo ante diem tertium Eidus

Octobris acta sunt: quasi illic sint Kalendæ. Sic Homerus subinde describit, quid interea dij fecerint in calo. locus est ex imitatione: nam ita exordimur Annales.

Ibid. ANTE DIEM TERTIVM.] Excessit enim Claudius tertium ante Eidus Octobris, Asinio Marcello, Acilio Auiolâ Coss. LXXIV. ætatis, imperij XIV. anno. Ac veneno quidē occisum conuenit: ubi autem, & per quem dato, discrepat. Auctor Tranquillus & Tacitus. Eidus autem per ei diphthongum Græcam scriptum est: quâ utebantur antiqui in his, quæ i extensum habent, id quod in vetustis inscriptionibus etiamnum visitur.

Ibid. FELICISSIMI.] Ob Claudium sublatum.

Ibid. b. EGO SCIO ME LIBERV M FACTVM.] Innuat tyrannidem Claudij, vel optimis optima cum loqui tum agere prohibentis.

Ibid. AVT REGEM, AVT FATVVM.] Hic stultitiam Claudij notat: neque id falsò. Nam mater Antonia portentum eum hominis dictitabat, nec absolutum à naturâ, sed tantum inchoatum: ac si quem societate argueret, stultiorem aiebat filio suo Claudio. Auiæ Augusta pro despectissimo semper habuit: non affari, nisi rarissime; non monere, nisi acerbo & breui scripto, aut per internuncios solita. Soror Liuilla cum audisset quandoque imperaturum, tam iniquam,

tam indignam sortem populi Romani palam & clare detestata est: ut scribit Tranquillus. Hoc autem pro-
uerbio, Aut regem, aut fatuum nasci oportet, an-
tiqui regum recordiam taxabant. Nam quemadmo-
dum in fatuis, risu, quacumque fecerint, excipimus:
sic regum quoque facta nemo non probat. Proinde ve-
rissimum est, facultatibus licentiaq. & adsentationi-
bus ali principum vitia: quod de Antonio Velleius
Paterculus scriptum reliquit. Caterum nisi stulti fuis-
sent olim Reges, non essent libri illorum fatuitatibus
referti, hoc est, factus non tam stultis sapen-
dero quam sceleratis, ac impiis cadibus & bellis: quibus in hoc
mundo nihil stultius. Qui huius prouerbij explicatio-
nem interpretationem legere cupit, Erasmi Roteroda-
mi, quem equidem ut praeceptorem & veneror, & su-
spicio, Chiliades adeat. Illic enim prae eruditio-
nem, quae huic nusquam deest, etiam ad vitam re-
ctius instituendam saluberrimam inueniet cohorta-
tionem.

Pag. 763. b. QVIS VMQVAM AB HISTORI-
CO.] Salsissimè taxat vanitatem historicorum, qui
scribunt quidquid volunt, nullo fideiussore.

Ibid. AVCTOREM PRODUCERE.] Auctor est,
non solum is, cuius suasu & auctoritate fit aliquid,
verum is, unde rumor est ortus. Produci autem te-
stes dicuntur.

Ibid. QVÆRITE AB EO QVI DRVSILLAM.]
Caius Caesar (ut refert Suetonius) Drusillam sororem
vitiassè virginem creditus est: quam mox L. Cassio
Longino consulari collocatam abduxit, & in modum
iustæ uxoris propalam habuit. Eadem defunctâ iusti-
tium indixit, in quo risisse, lauisse, cenasse, cum pa-
rentibus, aut coniuge, liberisve, capitale fuit: cuius
amorem quanti faceret, vel hac re docuit, quod post
mortem eius repente nocturne ab urbe profugiens,
transcursâ Campaniâ, Syracusas petiit. Rursusq. inde
properè redijt, barbâ capilloq. promisso. Nec umquam
postea, quantiscumque de rebus, ne pro concione qui-
dem populi, aut apud milites, nisi per nomen Drusillæ
deierat. Seneca quoque noster in libro de Breuitate
vitæ Suetonio adstipulatur, adfirmans Caium post
mortem Drusillæ, furiosâ inconstantia modò barbâ
capillumq. submittentem, modò Italiae ac Siciliae oras
errabundum permergentem, numquam satis certum
fuisse, virum lugeri vellet, an coli sororem. Eodem
enim tempore, quo templa illi constituebat & pului-
naria, eos qui parum mæsti fuerant, crudelissimâ affi-
ciebat animaduersione. Hanc igitur Drusillam, qui-
dam, cum esset via Appiæ curator, in quâ sepeliebantur
Romani, ut gratificaretur Caio, celum aduentem
se vidisse in senatu iureiurando adfirmavit. quod cum
illi nemo crederet, sed rideretur potius, sanctè promi-
sit, se nihil amplius, ne si hominem quidem in medio
foro occisum vidisset, deinceps indicaturum.

Ibid. NON PASSIBVS ÆQVIS.] Particula
est carminis Virgiliani in Aeneide. Respexit autem
ad id, quod Tranquillus de eo refert, his verbis: Cæ-
terum ingredientem destituebant poplites mi-
nus firmi.

Ibid. VELIT, NOLIT.] Εἰ ποινὴς dixit.

Ibid. APPIÆ VIÆ.] Hæc sic nominata fuit ab
Appio, qui eam muniuit: ut auctor est Linius in no-
mo primæ Decadis. Estq. præcipua viarum, ducens
Brundisium, in quâ erant conditoria sepulchrâque
Romanorum.

Ibid. DIVVM AVGVSTVM.] De quo sic inquit

Suetonius: Nec defuit vir prætorius, cui se effi-
giem cremati euntem in cælum vidisse iuraret.

Ibid. SOLI NARRABIT.] Notat morem eorum,
qui huiusmodi portenta spargunt in vulgus. Primum
unicuiusmodi narranti, velut arcanum quod sileri velint:
deinde fama serpit, alio alius per manus tradenti.

Ibid. CONCEPTIS VERBIS.] Conceptis verbis
proprie iuramus, cum (ut Latine dicam & eleganter)
alio præeunte, ac iusiurandum dictitante, aliquid ex-
pressè ad certam formulam verbis promittimus. Plau-
tus in Bacchidibus: Ego iusiurandum conceptis
verbis dedi, daturum id me hodie, mulieri ante
vesperam: nunc pater ne peierem cura.

Ibid. c. ETIAM SI IN MEDIO FORO.] Taxat
obiter urbem Romanam: in quâ tanta erat impunitas
malis, ut homines sapen-dero in medio foro occide-
rentur. Id quod passim fiebat Roma sub Alexandro,
frequentissimo foro in meridie.

Ibid. IAM PHOEBVS.] Chronographia est. Et
tacite notat poetas quosdam, qui huiusmodi descri-
ptionibus explent volumina. Quos taxavit & Hori-
tius in arte poëtica:

— Cum lucus & ara Dianæ,

Et properatis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluuius describitur
arcus.

Ibid. AVGEBAT CYNTHIA REGNUM.] Al.
lignum legitur: tu lege lychnum. eleganter vocat
lychnum lunæ, quod alieno lumine eget, nempe solis.

Ibid. GRATOS CARPEBAT HONORES.] Id
est, factus. Sic Horatius, ruris honores vocat, quidquid
frugum terra producit.

Ibid. PVTO MAGIS INTELLIGI.] Poetas no-
tat, nimis anxie tempus describentes, & id multis car-
minibus, cum interim quatuor cum maximum verbis,
& quidem expressè dici posset.

Ibid. FACILIVS INTER PHILOSOPHOS.] Fe-
stinè dictum in horologiorum discrepantiam. Simulq.
philosophorum perpetuum illud disidium latenter ta-
xat. Nam cui non notum est, quàm inter se philoso-
phi omnes in diuinitate (quod aiunt) dissideant? Pla-
to siquidem (vi in hanc digressiunculam exspatiemur)
vnum Deum vnigenitum ex seipso natum censuit:
Anaximander caelestia sidera, Deos esse: Thales ani-
mam mundi, Deum putat: Aristoteles formam sepa-
ratam, sphaera quidem vniuersi innitentem: Demo-
critus mentem ignitam, mundi animam: Epicurus
specie humanâ Deos esse: Pythagoras, monada: Stoici
Deum ignem esse, necnon spiritum, qui mundum vni-
uersum penetret. Denique Euemerus Tegeates, &
Theodorus Cyrenensis, nullos esse deos. Quid cum de
principiis rerum disputant, nonne diuersissima senti-
re videntur? Anaximenes Milesius aërem esse rerum
principium adstruxit: Thales aquam: Anaxagoras
Clazomenius particulas similes: Heraclitus ignem:
Archelaus Atheniensis, aëris infiniti raritatem ac
densitatem: Empedocles amicitia n & liem: Pytha-
goras numeros, & horum commensiones: Plato Deum,
materiam & ideam: Zeno Deum & materiam, &
quatuor elementa: Aristoteles entelechiam, materiam,
& priuationem, elementa quatuor, & quintum quod-
dam corpus. An verò de mundo inter illos conuenire
putas? Nullibi magis disident. Nam Plato Deum ad
sui exemplum ait mundum effinxisse: Aristoteles sem-
piternum esse vult: Epicurus plane interituum: Xe-
nophanes sempiternum, corruptionis expertem: Py-
thagoras

Pythagoras & Stoici genitum à Deo, sed ex sua quidem natura, nequaquam interitus immunem. Plato quoque animantem esse mundum asseruit, seq. ex tabescentibus alere: Democritus, Aristoteles, & Epicurus id constanter negant. Adde quod Thales unum mundum esse censuit: Democritus & Epicurus innumerabiles: ac horum discipulus Metrodorus, absurdum esse dixit, in agris unicum nasci spicam, unumq. in infinito mundum: innumeros autem esse, quod innumerabiles eorum sint cause: Seleucus infinitum mundum: Empedocles mundum quidem unum, sed uniuersi tantum exiguum esse particulam. Quid de anima, nonne pugnantia statuisse videntur? Pythagoras animam definiuit, numerum seipsum cientem: Aristoteles entelechiam primam corporis: Dicearchus quatuor elementorum harmoniam: Thales naturam irrequietam, sese mouentem: Asclepiades medicus, sensum coexercitationem: Plato substantiam intellectu pradam: Stoici spiritum feruidum: Anaxagoras aëri similem: Democritus ignitum quiddam: Epicurus elementalem temperaturam. Neque verò secius de anima principatu, quā videlicet in parte sit, longè lateq. distident. Herophilus enim in ventriculo cerebri sedem animæ ponit: Plato & Democritus in toto capite: Erasistratus circa membranam cerebri, quam Epicuridem vocat: Strato in superciliorum interstitio: Parmenides & Epicurus in toto pectore: Diogenes in arzeriaco cordis ventriculo: Stoici in toto corde vel spiritu, quia circa cor versatur: nonnulli in ceruice cordis: quidam in precordiis: Empedocles in sanguinis concretionem. Ad hæc, nonne de sole & lunâ inter se ridiculè propemodum euariant? Anaxagoras, Democritus & Metrodorus, solem esse aiunt globum ferri candentem, vel saxum ignitum: Philolaus solem vtri modo pelluentem, ab igne caelesti splendorem accipere: Xenophanes nubem flagrantem. Lunam verò Heraclitus terram dixit nebula obuolutam: Stoici temperamentum ex igne aëreq. Pythagoras ignitum lunæ corpus: Xenophanes esse nubem conspiciatam: Democritus conglobationem ignitam. Sic de magnitudine horum discordes sunt. Anaxagoras enim solem putat Peloponneso maiorem: Heraclitus latitudine pedali: Anaximander terræ æqualem, circulum verò quo vehitur, septies & vicies terrâ maiorem. Lunam similiter terrâ maiorem Stoici censent: Parmenides soli æqualem esse contendit. Sed quid hæc verbosius persequimur: cum bona pars librorum viriusque lingue id genus opinionibus sit referta, & quidam luculentis scriptores de his ex professo tractarint? Satis superq. sit, e tantâ copîa nos vno atque item altero argumento breuiter indicasse, quàm nihil inter veteres philosophos vspiciam conueniat. In quorum locum superioribus sæculis, Scotus, Thomas, Aegidius Romanus, alij (si dijs placet) successerunt: inter quos non minùs quam antiquos illos discrepat, ut vel hac re priscos Academicos, Stoicos, Peripateticosq. maximè referre videantur. Proinde nequitiam absurdum erit, si iocum Senecæ verterimus, ut dicamus, facilius inter horologia conuenire, quàm inter philosophos.

Pag. 763. c. NIMIS RVSTICE.] Exactam poetarum curam etiam in minimo temporis articulo describendo ridet.

Ibid. d. ANIMAM AGERE.] Agere animam, est niti ad mortem. Tacitè verò ridet Claudium, qui crebro ventris crepitum solebat edere. Nam anima pro

vento quoque ponitur. Agebat igitur animam: verum ea non potuit erumpere: quod aliquoties accidit conanti ventris exprimere flatum.

Ibid. QVI SEMPER INGENIO.] Propter cognitiones causarum, quibus expilabat populum. Est enim Mercurius ἀγορεύς.

Ibid. DE TRIBVS PARCIS.] Parcis non est in vetere codice, sed lacuna vacua. fortassis Græcè scriptum fuit νοέας.

Ibid. NVMQVAM MERITVM.] Locus est ex ambiguo: nam vtrumq. potest intelligi, indignum longo cruciatu, & dignum presentaneo subitoq. exitio.

Ibid. CVM ANIMA LVCTATVR.] Rursum alludit ad crepitum.

Ibid. PATERE MATHEMATICOS.] Fortè patiar, nam sunt verba Parce. Verba sunt Clothius. Notat Genethliacos, qui mēdacissimi, mendaciorum præsidem Mercurium colunt: quem ne offendant, rariùs vera dicunt. De Mathematicis non minùs scitè quàm verè Tacitus in decimo septimo: Genus hominum, inquit, potentibus infidum, sperantibus fallax, quod in ciuitate nostrâ & vetabitur semper, & retinebitur. Eodem auctore de Mathematicis Italiâ pellendis sub Claudio factum senatusconsultum atrox & irruum.

Ibid. OMNIBVS ANNIS.] In quibusdam codicibus hæc duo verba non leguntur.

Ibid. EFFERVNT.] Efferimus mortuos, quod Græcis dicitur ἐκπέπταται.

Ibid. HORAM EIVS NEMO NOVIT.] Si expectas ut Mathematicus tibi quidquam prædicat, opus est ut illi genituram tuam edisseras: quod ab Augusto factum refert Tranquillus, cum in Apolloniæ secessu, Theogenis Mathematici pergulam comite Agrippa conscendisset.

Ibid. NATVM PVTAVIT.] Indicat Claudij obscuritatem, quem nemo senserit nascentem. Tullius se quosdam reges natos nescisse dixit, pro eo quod est prorsus ignorare.

Ibid. DEDE NECI.] Carmen Virgilij ex quarto Georgicon, de apibus.

Ibid. DVM HOS PAVCVLOS.] Multis enim iam ius ciuitatis donauerat.

Ibid. CIVITATE DONARET.] Donare ciuitate, est ius ciuitatis tradere, & planè facere cinem. Hoc etiam Romanam ciuitatem dare Suetonius dixit, sic de Galbâ imperatore scribens: Ciuitatem Romanam rarò dedit.

Ibid. CONSTITVERAT ENIM.] Indicat indulgentiam Claudij, quā etiam externos, minimeq. merentes honoribus afficiebat. Nam, ut scribit Tacitus, A. Vitellio, L. Vipsano consulibus, cum de supplendo senatu ageretur, primoresque Gallie, quæ Comata appellatur, sædera & ciuitatem Romanam pridem assequuti, ius adipiscendorum in vrbe honorum expeterent, & id senatui non placeret: Claudius contra differuit, maiores suos origine Sabina simul in ciuitatem Romanam, & in familias patriciorum adscitos: hortari ut paribus consiliis Rempublicam capeffat, transferendo Romam, quod vsquam egregium esset. Orationem itaque principis sequuto patrum consulto, primi Edui senatorum in vrbe ius adepti sunt. Præterea (ceu refert Tranquillus) ornamenta consularia etiam procuratoribus ducentariis indulgit. Senatoriam dignitatem recusantibus, equestrem quoque ademit. Latum clauum (quamuis initio affirmasset, non lecturum se senatorem, nisi ciuis Romani abnepotem)

etiam libertini filio tradidit. Triumphalia ornamenta Syllaro filia sua sponso nondum puberi dedit. Aulum insuper Plautium, qui suam virtutem certis experimentis in expeditione Britannica probarat, Imperatoris maiestatis oblitus, quantem sequutus est, & Capitolium conscendenti laeum latus texit.

Pag. 764. a. SAVROMATAS.] Nouem hac verba non sunt in veteri lectione: aliquis doctus, ad exemplendam fortassis lacunam, adiecit.

Ibid. IN SEMEN RELINQVI.] Belle dictum, à fegeribus aut leguminibus sumpta metaphorà.

Ibid. QVI MODÒ SE TOT.] Videtur alludere ad triumphum Claudij, quo ob receptam Britannia apparatu maximo triumphauit: ad cuius spectaculum, ut testatur Suetonius, commeari in urbem, non solum praesidibus prouinciarum permisit, verum etiam exsulis quibusdam.

Ibid. HIS INTERIM CONVICTORIBVS.] Augurino & Balbà.

Ibid. ABRVPIT.] Mortem Claudij significat.

Ibid. REGALIA TEMPORA.] Rursum alludit ad prouerbiū: Aut regem, aut fatuum nasci oportet. Regis enim nomen apud Romanos, ut tyrannicum & barbarum, inuisum habebatur.

Ibid. AT LACHESIS.] Poëtice natiuitatem Neronis describit. Sed o vanum augurem! Putabas optime Seneca morte Claudij libertatem obuuisse Romanis. At quando Roma senior umquam tyrannus fuit, quam sub Nerone: de quo tu tamen adeo praecleara, sed plane falso Apolline vaticinaris? Id quod tandem ipse expertus es, dum ad necem te compulit.

Ibidem b. DESCENDUNT SÆCVLA.] Aliter distendunt, pro deducunt: ut Parcas intelligas.

Ibid. MOLLIA CONTORTO DISTENDUNT.] Castigauimus, descendunt: exemplar antiquum sequuti. Tamen distendunt quoque possit legi, si quis ad Parcas referat.

Ibid. VINCVNT TITHONI.] Tithoni & Nestoris longevitas vel vulgo nota est.

Ibid. INTENTAS CANTV.] Pro cantui: passim id apud poetas obuim.

Ibidem c. MIHI SIMILIS.] Apollinem enim ut citharædum pingunt. Talis in theatro saepe visus est Nero: qui etiam statuas suas citharædico cultu posuit.

Ibid. NEC CANTV.] Neronem imprimis musica studiosum fuisse, neque quidquam eorum omisisse, quæ generis eius artifices & phonasci, vel conseruanda vocis causâ, vel augenda factitabant, testis est Tranquillus. Apollinem enim equiparare cantu, Solem aurigando videri volebat.

Ibid. FELICIA LAPSI.] Reposuimus lassus, ex veteri scripturâ. Intelligit autem lassos incommodis & calamitatibus temporum Claudianorum.

Ibid. LEGVMQVE SILENTIA RVMPET.] Eleganter oppressas leges, silentia legum vocat, iuxta illud: Silent leges inter arma.

Ibid. A CARCERE.] Sumpta est à certaminibus equorum metaphorâ: in quibus repagulum illud, unde fit initium cursus, carcer dicitur, quemadmodum meta ubi sistitur. Hinc à carcere, siue à carceribus, pro eo quod est ab initio, prouerbiati figurâ iactatum. Carcerem in hac significantiâ Græci βαλκίδα appellant.

Ibid. AFFVSO.] Quidam legunt effuso: sed affuso non displicet pro circumfuso. nam cervici capillus affunditur.

Ibid. PLENA MANV.] Hoc est, largiter & copiose. Proverbiū est quo utitur Cicero ad Atticum libro secundo: At hercle alter familiaris tuus Horatius quàm plenâ manu, quàm ornatè nostras laudes in astra sustulit.

Ibidem d. DESIIT VIVERE VIDERI.] Sic scriptum est in exemplari veteri: significat autem eum fuisse non hominem, sed somnium hominis. Nam sequitur paullo post, Visus est quasi homo.

Ibid. COMOEDOS AVDIT.] Qui per simulationem fuerant induciti, velut desiderantem oblectaturi. Auctor Suetonius.

Ibid. ILLA PARTE.] Fæditatem assidue pedentis innuit. id vel ex hoc intelligas, quod edictum meditatus est, quo veniam daret in conuiuio statum crepitumq; ventris emittendi.

Ibid. POST BOLETVM.] Quem Agrippina medicatum, venenog, infectum, auidissimo ciborū talium obtulerat. Hinc boletos Nero, quasi decorum cibum, Græco prouerbio collaudare solebat. Quamquam hæc nouem verba in codice VVissenburgensi non sunt.

Ibid. SCITIS ENIM OPTIME.] Vetus, Scitis enim certissimè: nec periculum est ne excidant, quæ memoriæ publicum gaudium imprefferunt: Vbi legendum, aut impressit, aut publica gaudia.

Ibid. NEMO FELICITATIS SVÆ.] Epiphonema est.

Ibid. BONÆ STATVRÆ.] Auctoritas enim dignitasq; formæ non defuit, vel stanti vel sedenti, ac præcipue quiescenti. nam & prolixo, nec exili corpore erat: ut refert Tranquillus.

Ibid. BENE CANVM.] Fuit enim specie canitiæq; pulchrâ.

Ibid. CAPVT MOVERE.] Habuit enim Claudius caput cum semper, tum in quantulocumque actu, vel maximè tremulum.

Ibid. PEDEM DEXTRVM.] Nam ingredientem destituebant poplites minus firmi: quod sup. retulimus.

Pag. 765. a. TERTIVMDECIMVM LABOREM.] Duodecim labores Herculis à nullo poëtâ non sunt celebrati. De his & Virgilij titulo carmen exstat.

Ibid. GRÆCVLO.] Nam non mediocri curâ Claudius Græca studia sequutus est. Ac sæpe in senatu legatis perpetuâ oratione respondit. Multum verò pro tribunali etiam heroicis locutus est versibus: ut scribit Suetonius. Ait:

Τίς τὸ δὲν εἰς ἀνδρῶν, τὸ δὲ τὸ τοῦ πῶλιν, ἢ δὲ τοῦ κῆρ;] Hoc est:

Quinam es, vnde venis, tibi quæ patria atque parentes?

Hoc carmen ex primo Odyssea in hunc locū substitui-mus. Verba sunt Telemachi, Minervam alloquētis, quæ illi Menæ Taphiorum regis specie tum apparuerat.

Ibid. PHILOGOS.] Erant philologi, qui multiplici variaq; scientiâ censebantur: qualis fuit primum Eratosthenes: qui primus hoc cognomentum sibi vendicauit. Deinde Atteius Roma tempore Sallustij: quemadmodum refert Tranquillus de claris Grammaticis. Hic de Gracis dicit, tamquam loquacibus, aut verborum phaleras sectantibus.

Ibid. HISTORIIS SVIS.] Scripsit enim & Græcas historias, Tyrrhenicôn XX. Carchedonicôn octo.

Ibid. HOMERICO VERSV.] Σημπεχὸς βασιλεὺς, ὅτε Ζεὺς κῆδ' ὅς ἐδ' ὤκεν. Id est: Sceptra ferens rex sum, rerum à Ioue tradita cura est.

Carmen hoc ex primo Iliados Homeri, coniecturam equiti, restituiamus.

Pag. 765. a. ERAT AUTEM SEQVENS.]

Α'λλ' ὅγε φέρτερός ἐστιν, ἐπεὶ πλέον ἐστιν ἀνείκελ.

Quod multis præsit, vult hic præstantior esse.

Ex eodem Homeri lib. Carmen autem hoc à superiori tertium est. Ridet stultitiam eorum, qui quod reges sint, ac multis imperent, sese meliores putant. Nisi quis hos duos ex Odysseæ secundo versiculos malit:

Σκηπτὸς ὅς βασιλεὺς, ἐδὲ φρεσὶν ἀϊσιμα ἰδὼς.

Id est:

Sceptra regens rex sum, non mente decentia noscens.

Α'λλ' αἰεὶ χαλεπὸς τ' εἶν, καὶ ἄστυλα πείσοι. Id est:

Immitis fuerit, semper simul impia tractet.

Ibid. ET IMPOSVERAT HERCVLI MINIMO DISCRIMINE FIBVLAM.] Imposuerat Herculi fibulam: hoc est, compesterat Herculem de patriâ sciscitantem. Metaphora est duriuscula, à constrictione membri virilis sumpta, quâ arrectio prohibetur. Id fibulâ obuinciente fiebat. Erat autem citharædis & comædis huius fibula usus familiarissimus, vocis nimirum gratia ad cohibendam Venerem, raucedinis & offuscationis matrem. Eam rem multis epigrammatibus festiuissimus poeta Martialis docet, cuius & hoc est:

Menophili penem tam grandis fibula vestit,

Vt sit Comædis omnibus vna satis.

Hunc ego crediderâ (nam sæpè lauamur in vno)

Sollicitum voti parcere Flacce suæ.

Dum ludit mediâ populo spectante palæstrâ,

Delapsa est misero fibula, verpus erat.

Hinc sumptæ sunt illæ Septimij Tertulliani locutiones, Carni fibulam imponere, in libro de Monogamia, cuius contrarium, Laxare fibulam delictis: in de Coronâ militis, decenter & verecundè exprimitis, quod auctor obscæni carminis impudentius dixit:

Nève imponite fibulam Priapo.

Ceu docuimus in annotationibus nostris in Tertullianum, locis modò citatis. Quoniam verò volumen manuscriptum apertè fabros continebat, non fibulam: putauit legendum aliquando à Epodis propter molliorem Claudij, ut esset, Imposuerat Herculi, hoc est, deperat Herculem, similior Græco quàm Romano.

Ibid. FEBRIS.] Plinius indicat, Romæ Febri delubrum in palatio publico fuisse. Porro subsignificat insaniam Claudij, quâ per omnem vitam laborauerat.

Ibid. CETEROS OMNES.] Tacitè notat impietatem & ἀδελότητα Cæsaris, quem nemo Deorum committatus sit, præter Febrim, & hanc infestam.

Ibid. b. LVGDVNI.] Claudius natus est Iulio Antonio, Fabio Africano Coss. Kalend. Augusti, Lugduni, eo ipso die, quo primum ara ibi Augusto dedicata est. Auctor Tranquillus.

Ibid. MARCI MVNICIPEM.] Pro Marci, legendum credo Munatij. L. enim Munatius Plancus Lugdunum coloniam deduxit, & Rauricam, quæ supra Basileam vno milliario Germanico sita est, ex quâ Basilea deriuata est, vrbs amænissima, necnon optimis iuxta ciuibus ornata. Ei Munatio nuperrimè huiusmodi memoria posita est hic in foro, non procul à Curia, me auctore.

L. MVNATIO PLANCO, CIVI ROMANO, VIRO CONSVLARI, ET PRÆTORIO, ORATORIQVE, AC M. CICERONIS DISCIPVLO, QVI POST

DEVICTOS RHETOS, ÆDÈ SATVRNI DE MANVBIIS EXSTRVCTA, NON MODO LVGDVNVM, SED ET RAVRICAM, COLONIAM DEDVXIT, QVÆ AVGVSTA FVIT APPELLATA, AB OCTAVIO AVGVSTO TVM RERVVM POTIENTE, S. P. Q. BASILIENSIS. TAMETSI ALEMANORVM TRANSDVCTI COLONI, SVBACTIS RAVRACIS, ROMANISQVE DEPVLIS, AMORE TAMEN VIRTVTIS, QVÆ ETIAM IN HOSTE VENERATIONEM MERETVR, VETVSTISSIMO TRACTVS HVIVS ILLVSTRATORI, CVLPA TEMPORVM PRORSVS ABOLITAM MEMORIAM DE POSTLIMINIO RENOVARVNT. ANNO M. D. XXVIII.

Municipes sunt, qui in ciuitatem Romanam recepti, muneribus capeffendis apti sunt. Iocatur itaque in Claudium, perinde ac si Munatio honores consulares debeat, non parenti Druso. Si Marci legas, Ancum Marcium intelligas, quartum Romanorum regem. Meminit & T. Liuius Marci Cornelij, quem scribit in x. tertiæ Decadis, prorogato imperio Galliam prouinciam obtinuisse.

Ibid. VIENNA.] Vrbis est Gallia.

Ibid. GERMANVS.] Verus. Quod enim natiuum est, germanum etiam dicere solemus. Sic Plauto germana illauies dicta. Germanum etiam appellamus quod cognatum est. Sic inuidentiam & detractiōem, germana vitia dicimus. Est & Germanus, ex Germaniâ aliquis, unde hic amphibologia, quam iocantes affectare solent.

Ibid. ITAQVE QVOD GALLVM.] Quomodo Galli urbem Romanam ceperint, narrat Liuius in quinto prima Decadis.

Ibid. ROMAM CEPIT.] Iocus est in amphibologia. Caput hostis, qui populatur: & capit, qui suscipit.

Ibid. L. LICINIVS.] L. Florus meminit L. Licinij Luculli.

Ibid. QVI PLVRA.] Ridet Herculem, per innumeras regiones diuagatum.

Ibid. MVLIO PERPETVARIVS.] De quartariis mulionibus meminit Fest. hic iunguntur Seneca perpetuarium dixisse videtur, aut qui in solidum, aut semper sit vector: aut (quod magis arridet) qui perpetuâ nec interruptâ vectatione suos vectores aliquò perducatur. Ad vehicula mulis vsi sunt antiqui, non equis: unde muliones vehicularij, quig, mulis quæsum faciebant.

Ibid. MILIA.] Miliaria.

Ibid. XANTHV M.] Fluvius est Troia, qui & Scamander dicitur. Taxat Claudium, qui cum in Galliâ natus esset, Græcus videri gestiebat, ut quem patriæ suæ puderet.

Ibid. RHODANVM.] Rhodanus fluvius est Gallie notissimus, qui ex alpibus non longè quidem à Rheni Danubij, fontibus oritur, ac Lugdunum latus, Ararim ibi suscipiens, mox Isaram Druentiamque, tribus ostiis in mare Tyrrhenum influit. Huius Strabo meminit & Cæsar.

Ibid. DVCI.] Ducuntur hi propriè, quos carnifices ad supplicia rapiunt. Suetonius in Caligulâ: Stans tantummodo intra porticum mediam, à caluo ad caluum duci imperauit.

Ibid. SOLVTÆ MANVS.] Innuit Claudium signo solutæ manus, ut homines capite truncarentur, iubere solitum. Bellè igitur dicit, solutam etiam manum.

nun Claudij, in hoc satis adhuc fuisse firmam, ut hominem capite priuaret.

Pag. 765. b. PVTARES OMNES ILLIVS ESSE LIBERTOS.] Notat hic Claudium, ut qui nimium in liberos suos indulgens esset. Vnde fiebat, ut ab his, quos non modo premiis ingentibus, sed & questuris praetoriusq; ornamentis ornari patiebatur, quibusque multa per fas & nefas acquirere raperéque permittebat, contemneretur, despiceretur, illuderetur.

Ibid. VBI MVRES FERRVM RODVNT.] Hoc ad excitandum risum dictum. significare autem vult magnam rerum mutationem, lociq; diuersitatem. Quasi diceret: si mures hic ferrum rodunt, quales nos esse putas? Theophrastus auctor est (ut refert Plinius li. 8. cap. 57.) mures in Gyaro insula cum incolae fugassent, ferrum rosisse. Hic autem ridicule de celo dictum, quasi & illic oporteat esse mures, sed praestantiores.

Ibid. CITIVS MIHI VERVM.] Subaudi dicto, aut huiusmodi aliud: sed non scribitur, ut irati sermonem referat.

Ibid. ALOGIAS.] Stultitias. ἀλογίας Graci eam animae partem dicunt, quae rationis expers est.

Ibid. TRAGICVS.] Et hoc, ut alia multa, ad risum iocosé dixit. Nota est Tragicorum amarulentia, tumiditasque.

Ibid. EXPROME.] Carmen est Iambicum, quod constat in locis paribus semper ex Iambo aut Tribreni: in imparibus indiscriminatim ex Iambo, Spondeo, Daehilo, Anapesto, Tribreni.

Ibid. EXPROME PROPERE, SEDE QVA GENITVM DICAS.] Exemplar vetus habet, Exprime properè, sed quâ genitus cluas. Hoc carmen nescio quis mutauit in editione Romanâ, quemadmodum & nos legere coacti sumus: sed prorsus infeliciter. Nam quid opus erat, pro elegantissimo & veteri verbo cluas, supponere dicas? Ego carmen sic restituendum arbitror: Expromere properes, quâ gente natus cluas.

Ibid. c. HOC STIPITE.] Clauam obiecit.

Ibid. MOBILE CAPVT.] Suprà retulimus, Claudium fuisse capite admodum tremulo.

Ibid. TERGEMINI PETENS.] Notum est, quo pacto Hercules Geryoni tricipiti boues eripuerit, & secum in Graciam duxerit. Qui fabula originem nosse volet, Palaphatum enoluat. Arrianum quoque legat de gestis Alexandri Magni, lib. secundo, qui Hecataei Abderitae sententiam de Hercule & Geryone refert.

Ibid. HESPERIO MARI.] Hispanico.

Ibid. INACHIAM AD VRBEM.] Hoc est, Argos, Peloponnesi caput. Inachia (auctore Stephano) Peloponnesum significat, non tantum Argos, ab Inacho fluuiio. Vnde gentile Inachius. Verba Stephani haec sunt: Ἰνὰ χιὰ ἢ Πελοπόννησος, ἢ μόνον τὸ Ἀργος, ἀπὸ Ἰνὰ χιὰ τὸ ποταμὸν τὸ ἐν τῇ Ἰνὰ χιῳ.

Ibid. NOBILE PECVS.] Boues Geryonis.

Ibid. VIDI.] Rediens ex Hispaniâ.

Ibid. IVGVN.] Cacumen montis.

Ibid. ARARQVE.] Araris fluuius, qui per conuersionem Arar dicitur, oritur non longe à monte Vogeto (qui Germaniam à Galliâ hodie separat) in collimitio Burgundiae, Lotharingiae, ac decurrens per Eduorum Sequanorumq; fines, Lugduni Rhodanum influit. Nunc Sonam vocant.

Ibidem d. GALLVM IN SVO STERQVILINIO.] Simili prouerbio nostrates vulgò dictitant:

Canem in suo sterquilinio, siue in suarum adium vestibulo ferociorem esse. Non deest autem in Galli vocabulo latens morsus. Nam in Galliâ, Lugduni videlicet, natus est Claudius: ceu suprà quoque retulimus.

Ibid. FORTISSIME DEORVM.] Bellè tribuit eam Herculi fortitudinem inter deos, quam inter homines habuit.

Ibid. MIHI AFFVTVRVM.] Opitulaturum.

Ibid. ET SI QVIS A ME NOTOREM PETISSET.] Non admodum mihi placet notoris vocabulum. Quando verò tantopere Claudius linguâ Gracâ delectabatur: quid si putemus hic non à me noterem, sed amynotorem, à Senecâ fuisse scriptum? Significat autem ἀμύνωτορ Gracis defensorem & vindicem nisi libeat auctorem legere pro patrono. Paullo post sequitur contulerim: quod fortassis esse debebat exanclarim.

Ibid. MALVISSSES CLOACAS AVGIAE PVRGARE.] Sic enim hunc locum ex codice manuscripto restituiimus. Hic Augias tantum fimi collegerat in stabulis suis, ut Αὐγείου βασίλεια Gracis in prouerbum abierit, quoties hominem significare volunt, aut rem supra modum immundam. Augia meminit Philostratus libro VIII.

Ibid. SED NON MIROR, QVOD IMPETVM IN CVRIAM FECISTI: QVONIAM VOLO.] Hic locus sic legitur in libro vetusto: Sed quoniam volo, non mirum, quod in curiam impetum fecisti, nihil tibi clusi est. quemadmodum & nos reposuimus. Caterum aut mendosus est locus, aut (quod potius credo) Graca hic desunt, & diuersas sententias librarius confudit. Fuit autem in hunc fortassis sensum aliquid scriptum: Sed bono animo sis, quoniam volo tibi patronus esse. Et sunt verba Herculis, Claudio respondentis. Interim irrupit Hercules in Curiam, quam Seneca fingit in celo: neque enim ciuitatem didicerat inter homines, omnia cum impetu facere solitus. Itaq; Semidei illi, qui intra curiam erant, de Claudio recipiendo consultants, irrupentem illum, & clausa omnia suis viribus perfringere solitum sic alloquuntur: Non mirum, inquit, quod impetum in Curiam fecisti. quasi dicant: Hoc tibi nouum non est. Nihil tibi clusi est. Modò dic nobis qualem Deum, & quae sequuntur.

Ibid. Εἰ τιμωρεύς σε δεῖς NON POTEST ESSE.] Haec verba Εἰ τιμωρεύς σε δεῖς, praesidio tenuium vestigiorum eruta reposuimus: nisi manus, Εἰ τιμωρεύς σε δεῖς. Restituimus & ea quae mox sequuntur. Οὐτε αὐτὸς ἀπαρμαίχει, ἔτε ἄλλοις ἀπαρμαίχει. hoc est: Neque ipse negotium habet, neque aliis exhibet. Quam sententiam, velut aduersantem diuinae providentiae, haftenus explosit optimus quisque, sed in primis Christiani scriptores. Caterum eleganter in Epicuri Deum iocantur Semidei isti, quando regnant, irascuntur, pugnant dū, si quid poetis creditur. Epicurus autem hebetem & ignauum Deum inducit. Sed & in Stoicorum Deum iocatur, tamquam monstruosum: nam negant Deum Stoici membra habere, puta caput, pedes, ventrem, & quae sub ventre sunt. At dū vulgares & poetici de loco in locum migrant, comessantur, amant. Proinde Stoicus Deus, inquit, quomodo potest rotundus esse, sine capite & praepusio? Quasi dicat: Imperfectum quiddam est Stoicus Deus, & monstri simile. Concedunt tamen, Claudium posse Stoicum Deum fieri, quod corde & capite careat: hoc est, prudentiâ & mente, propter stultitiam.

Pag. 765. d. STOICVS?] Subaudi, Deus fiat Claudius?

Ibid. ROTVNDVS.] Perfectus. Horatius:
— Graijs dedit ore rotundo

Musa loqui. —

Figura enim orbicularis, quam & calum possidet, perfectissima est.

Ibid. SINE CAPITE, SINE PRÆPUTIO.] Nam negant Stoici, inesse Deo humanae formae lineamenta. Locatur itaque non tam in imperfectum Stoicorum Deum, quam in Claudium ipsum, veluti carentem capite, eo quod stultus esset, & carentem præputio, vel ob morbum, vel quod iam ob ætatem ad Venerem importunus & inutilis foret.

Ibid. NEC COR, NEC CAPVT.] Quia Stoici Deum faciunt incorporeum, & mentem dumtaxat, cui nulla sint membra. Id torquet in stultitiam & amentiam Claudij. Apud Græcos obscænis sermo, ἀνέκωλος dicitur: & cordatos vocamus prudentes.

Pag. 766. a. HERCVLES.] Iurantis est: & sunt verba alicuius diuorum. Ridiculum autem, iurare Deum per Herculem.

Ibid. SI MEHERCVLES A SATVRNO PETISSET.] Cum hoc loco, & his quæ sequuntur, diuissime luctatus sum, nec succurrebat exemplar manuscriptum. Opinor autem legendum: Iustissime herclæ à Saturno petisset hoc beneficium, & quæ sequuntur. Suntque verba semidei cuiuspiam in illâ Curiâ, quam in calo Seneca fingit. Nam hoc animaduertere debet Lector, semideos illos nunc nullo ordine obseruato loqui. Vnde postea Iupiter illos obiurgat: Ego P. C. inquit, interrogare vobis permiseram, vos mera mapalia fecistis. Quasi diceret: In dicendis sententiis non seruatis ciuilem consuetudinem, sed rusticano more, quicquid in buccam venit, promiscuè blatteratis.

Ibid. HOC BENEFICIUM.] Ἀποδεδωκεν videlicet, hoc est, deificationem.

Ibid. CUIVS MENSEM.] Saturnalia Romæ celebrari mense Decembri solebant, ita ut intra quinque, aut quàm plurimum septem dies finirentur. Claudius autem, qui numquam temerè (quemadmodum testatur Tranquillus) triclinio abseisset, nisi distentus ac madens, toto anno visus fuit Saturnalia celebrare. De Saturnalibus Claudij Caesaris, ad Lucilium his verbis scribit Seneca noster, quæ mirè faciunt ad hunc locum: December est mensis, inquit, quo maximè ciuitas defudat ius luxuriæ publicè datum est, ingenti apparatu sonant omnia: tamquam quicquam inter Saturnalia non interfuit, & dies rerum agenda-rum. Aded nihil interest, ut non videatur mihi errasse, qui dixit, olim mensem Decembrem fuisse, nunc annum.

Ibid. EIVS PRINCEPS NON TVLISSET.] In his prodigijs corruptis locis nihil prorsus erat præsidij à codice manuscripto. Deprehendi tandem legendum, non eius princeps, sed Caius princeps. Sequitur mox, illum deum à Ioue. Liber vetus habet, illum Ioue: sic ut inter illum & Ioue sit lacuna media. Porro persuasissimum mihi est, dictiones istas, deum à Ioue, nihil ad sensum facere. Deditus quissiam sic tumultuariè locum castigauit, deum & à præpositionem apponens, aut re diligentius perperfa. Ego legendum reor, illum ἀποδοῦναι, hoc est, in deorum numerum referri: nam dubio procul ignota vox Græca librario occasionem dedit, ut omitteret. Sequitur, damnauit incesti. Lego, damnatum

incesti. Sequitur, Oropenque sororem suam. In manuscripto codice est, oro per quid sororem suam. Conticio scribendum, eò quod sororem suam. Sequitur, quam quoniam omnes. scribo, quum omnes Venerem: disuncto relatio quam. Sequitur adhuc: Quam, inquit, quæro tantum sororem suam stultè studere. Sic & in exemplari scripto legitur propemodum, ita videlicet: Quare, inquit, sororem suam stultè stude. Locus est non solum mēdosus, sed & obscurus. Diuinatione planè hic opus est. Fortassis legendum: Quare inuidit Romæ historiam suam. Auscultare Athenis dimidium licet, Alexandria totum: Ut huius semidei sententia taret, quod Græcas historias suas Claudius Alexandria curarit recitandas singulis annis, & quidem opus vtrumque totum, per vices seorsim in duobus Museis, institutis stipendijs, veluti contemptâ Româ. Quam rem his verbis narrat Suetonius: Denique, inquit, & Græcas scripsit historias, Tyrrenicôn xx. Carchedonicôn viii. Quarum causâ veteri Alexandria Musæo additum ex ipsius nomine, institutumque, ut quotannis in altero Tyrrenicôn libri, in altero Carchedonicôn diebus statutis velut in adiutorio recitarentur toti à singulis per vices. Hactenus ille. Vides illos libros historiarum, auctore Tranquillo, totos fuisse lectos singulis annis. Id ergo est quod dicit Seneca, Alexandria totum. Fortassis alterum tantum volumen singulis annis apud Athenas recitabatur: non vtrumque: ut sit quod ait, Athenis dimidium. Porro validum argumentum, si dijs placet, aduersus Claudium, quod Græcis plus fauere visus sit, quàm Romanis. Iam à nobis castigata sententia sic poterunt legi, & distingui: Iustissime herclæ à Saturno petisset hoc beneficium, cuius mensem toto anno celebrauit Saturnalia. Caius princeps non tulisset illum ἀποδεδωκεν, qui, (quatum quidem in illo fuit) damnatum incesti Syllanum generum suum occidit, eò quod sororem suam festiuissimam omnium puellarum, quum omnes Venerem vocarent, maluit Iunonem vocare. Quare inuidit Rom. historias suas? Auscultare Athenis dimidium licet, Alexandria totum. Quia Romæ, inquit, mures molas lingunt. Hic nobis curua corrigit. Quid in cubiculo suo faciat, nescio: & iam cæli scrutatur plagas. Deus fieri vult. Parum est quod templū in Britannia, & quæ sequuntur. Porro eius sententia quæ incipit, Caius princeps non tulisset, hic est sensus: Caius Caligula Caesar numquam permisisset Claudium recipi in numerum deorum, vel ob hoc quod generum suum L. Syllanum incesti statim damnauit, accusante Vitellio, sed Agrippinâ subornante, quod illicito sororis suæ Iuniæ Caluinæ amore teneretur: quum eidem crimini Caius Caesar longè magis fuerit obnoxius, ob omnes sorores suas adamas, non vnâ tantum. Nam (ut Suetonius scribit) Caius Caligula cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, plenèq; conuiuio singulas infra se vicissim collocabat, uxore supra cubante. Solent enim fures furibus, incesti incestis fauere. Blandimur enim hoc modo vitijs nostris. Porro non occidit Claudius generum suum Syllanum, sed ipso conueniente per edictum Vitellij ordine senatorio motus est, & eiurare magistrum coactus: quum fortè eo anno prator esset, & pridie senatus lectus foret, lustrumq; conditum. Præterea affinitatem Caesar dirimit. Quibus rebus offensus ornatisissimus iuuenis, & alias

alias clarus insigni triumphalium & gladiatorij muneris magnificentia, quo die Claudius incestas illas nuptias cum Agrippina celebravit, ipse sibi mortem conscivit: siue eoque spem vitæ produxerat, seu delecto die ad augendam invidiam, ut ait Tacitus. Atque hoc est quod hic Seneca vult his verbis: Quantum quidem in illo fuit, damnatum incesti Syllanum generum suum occidit. nimirum ob præstitam mortis occasionem. Iam satis apertum puto, quid sibi velint illa verba, eò quod sororem suam festi- uissimam omnium puellarum, quum omnes Venerem vocarent, maluit Iunonem vocare. Signifi- cat enim per Venerem, non admodum castam femi- nam Iuniam Caluinam, quam & Tacitus decoram, sed procacem appellat, à fratre Syllano, uxoris patre loco habitam: id quod per Iunonem, Ioui nexu coni- gali copulatam, eleganter innuit. Porro dictæ Claudij, Romæ mures molas lingunt, quo frequen- ter ut solitus videtur, perstringit Romanos, tam- quam delicatos & fastidiosos, qui non quibuslibet scri- ptis recitandis interesse possint, precibus iam & pretio corrogandi.

Pag. 766. a. L. SYLLANVM.] Hic Claudij gener à Vitellio, cum ad id instigaret Agrippina Augusta, de incestu sororis suæ Iunia Caluina accusatus, quæ antè Vitellij nurus fuerat, ordine senatorio motus est, nec longè post, mortem sibi conscivit. De hoc multa apud Cornelium Tacitum in duodecimo. Fit huius quoque paullo post mentio.

Ibid. MVRES MOLAS LINGVNT.] Causatur mollitiem Romanorum, ut qui proni sint ad libidi- nem, sed non nisi pulcherrimas sollicitent. Mures enim urbani farinam absument, & delicatissimis ad satie- tatem usque vescuntur: cum rurestres interim fruti- culos depascantur. Quin adeò molles sunt, ut nec ca- seum arrodant, sed lingant molitam farinam. Appa- ret hoc dictum fuisse familiare Claudio, de muribus ferrum arrodentibus.

Ibid. HIC NOBIS CVRVA CORRIGIT.] Subest, ut opinamur, sensus obscæus: velut si diceretur, Claudius adeò circa Venerem est intemperans, ut ad libidinem suo nos exemplo incitet. Etenim ut Clau- dius verissimè cecinit,

Mobile mutatur semper cum principe vulgus. Corrigere, est emendare: est & rectum facere, atque ar- rigere. Si quis hoc simpliciter accipiendum putat, erit eipovcia in censoriam Claudij severitatem. Si referen- dum ad proximè precedens dictum, quid si legas? Hic nos scurra Cæsar regit, ut sit alicuius Mimi clausula.

Ibid. IN CVBICVLO.] Alludit ad hoc, quod re- fert Suetonius: Mortem videlicet eius celatam fuisse, donec omnia circa successorem ordinarentur. Iacuit itaque corpus mortui Claudij dies aliquot in cubiculo. Et hæc verba & superiora, & quæ proximè sequun- tur, intellige Romæ fuisse in senatu dicta, cum delibe- rarent, esset ne in numerum deorum referendus Clau- dius: id quod etiam ex sequentibus magis patefecit. Fingit autem Curiam in celo, qualis erat Senatorum Romæ.

Ibid. TEMPLVM IN BRITANNIA HABET.] De hoc sic Tacitus, ubi de Camuloduno loquitur: Ad hæc templum diuo Claudio constitutum, quasi ara aternæ dominationis aspicebatur.

Ibid. TANDEM IOVI VENIT IN MENTEM, PRIVATIS.] Fortassis legendum, primatis intra

Curiam moranteis sententiam dicere, nec dispu- tare. Ut intelligas, voluisse Iovem senatores prima au- thoritatis sententiam dicere omiſſa istâ pedariorum se- natorum disputatione.

Ibid. VOS MERA MAPALIA.] Promiscuè sen- tentiam ferentes, non servato ordine alius alium tur- bantes. Mapalia sunt tuguria rusticorum. Estq; vo- cabulum Punicum. Alludit autem ad proverbiū, Rus ciuitas. Confine est Epicharmicum illud, ἀγρὸν ἢ πόλιν ποιεῖς: id est, E ciuitate rus facis.

Ibid. QVALISCVMQVE EST.] Quam contem- ptim hoc de Cæsare dicit Iupiter.

Ibid. DIMISSO.] Secedere iussu.

Ibid. IANVS PATER.] Per Ianum hic aliquem senatorem intelligit. Sed & Acron in Satyræ Ho- ratij, cuius initium, Sic rarò scribis, testatur tres Iano in foro fuisse statuas: ad unam conveniebant cre- ditores & feneratoris: ad alteram, qui sœnus redde- rent: ad tertiam, qui lacarent sœnus. Indicat igitur hic, fuisse maximum quæstum Claudij.

Ibid. b. HOMO QVANTVM VIA SVA FERT.] Ostendimus aliàs, quo sensu sit accipiendum id, quan- tum via sua fert. Quia tamen præcedit homo, quid si legas? quantumvis vaser, & qui semper videt αὐτὰ πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν. hoc est, simul ante & post. Quæ Græca verba restitutum ex vestigiis, quæ erant in codice manuscripto. Clausula est, quæ Homerus sæpè vititur, ut Iliad. α, & rursum Iliad. γ.

Οἷς δ' ὁ γέρον μετέστη, αὐτὰ πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν. Et Iliad. σ.

— ὁ γὰρ οἷος ὅς ἐστι πρὸς αὐτὸν καὶ ὁ πρὸς αὐτὸν. de Polydamante loquitur.

Ibid. SEMPER VIDET.] Vel quod bifrons, vel quod tres haberet statuas. Et addit ridiculè, quantum via fert, quasi videre, sit videri.

Ibid. QVOD IN FORO IVVAT.] Notat ambitio- nem fori, quod à patrono iam non veritas, sed elo- quentia exigeretur: & index non tantum doceri cu- peret, sed etiam delectari. Quemadmodum indicat & Quintilianus. Non dubito autem quin hic legendum sit vivat, non iuuat. Notat enim quempiam, qui con- sul factus erat ex numero nummulariorum, assidue in foro versantium. Nam qui inter homines versantur, plus eloquentia plerumque habent.

Ibid. NE ALIIS VERBIS.] Ridicula religio in re conficta, sed festiuitate simulata.

Ibid. DE MAGNITVDINE.] Subnotat locos com- munes, in quibus ostentandi ingenij causâ nimium solent immorari Rhetores.

Ibid. IAM FAMA MINIMVM FECIT.] Duo no- tat, passim collectos sordidos in ordinem senatorium, & pestimos etiam imperatores, in deorum numerum relatos, magis iam ex more, quam ex merito. Exemplar manuscriptum nimium habet, non minimum. For- tassis legendum, mimum fecit. Ut sit sensus: Adeò vulgaris res esse cepit, etiam immeritos inter deos con- secrare, ut scenicis ludis argumentum subinde præ- beat. Nam quid est aliud hic Senecæ ludus de Apotheosi Claudij, quam mimus quidam? Significat autem mi- mus modò histrionem actorem, modò carmen ipsum suæ fabulam. Sic Laberius mimum quemdam, ut au- ctor est Gellius, Cophinum inscripsit: alium, Alexan- driam, alium, Fullonem. Huiusmodi mimus fuit Lau- reolus quem Catulus Mimographus edidit, in quo iu- dex agebatur in crucem. Laureoli mimi Iuvenalis & Martialis meminerunt, & Tranquillus in Caio Ca- ligulâ,

ligula, his quidem verbis: Et quum in Laureolo Mimo, in quo actor proripiens se ruinâ sanguinem vomuit, ut plures secundarum certatim experimentum artis darent, cruore scena abundavit. Quem locum sic opinor legi debere: in quo actor prorepens è ruinâ, sanguinem vomuit, plures secundarum: & quæ sequuntur. Iam arbitror liquere, quid sibi Septimius Tertullianus, omnis antiquitatis peritissimus, velit, quum in libro quo aduersum Valentinianos pugnat, sic scribit, de Enthymesi illâ Valentinianorum loquens: Ita depulsa, inquit, quod minùs pergeret, nec habens, superuolare crucem, id est Horon, quia nullum Catuli Laureolum fuerit exercitata, ut destituta, ut passioni illisa, in tricâ multiplici atque perplexâ, omni genere eius coepit affligi. Vult enim dicere, Enthymesin non fuisse exercitâ in scenâ, in agendâ fabulâ illâ quam Catulus Mimographus Laureolum inscripsit, in quâ iudex in crucem agebatur. Alioqui si illam scenico- rum histrionum in representandâ in crucem acti præsidis fabulâ dexteritatem habuisset, fortassis crucem superuolasset, id est, Horon.

Pag. 766. b. ETIAM PESSIMVM QVEMQVE ILLVM AFFECTARE.] Hac clausula non est in codice VVissenburgensi,

Ibid. ILLVM.] *Honorem.*

Ibid. IN PERSONAM, NON.] Nam cum in genere dicit, in rem pronunciat, non propriè in Claudium.

Ibid. EX HIS QVI ἀρσῆς καρπὸν ἔδουσιν.] Id est, agrorum fructu vescuntur. Restituimus hunc locum manuscripti libri vestigijs adiuti. Est autem apud Homerum Iliados ζ.

Εἰδὲ τις ἔσσι βροτῶν ἀρσῆς καρπὸν ἔδουσιν.

Ibid. AVT EX HIS QVOS ALII ζῆδωεος ἀρεγ.] Hoc est, frumentiferum rus. Et hunc locum eruiamus. Est autem hac clausula apud Homerum frequenter obuia: ut Odyssæ α.

Καὶ δὲ Κικλῶπιος φέρεϊ ζῆδωεος ἀρεγ.

Est verò ζῆδωεος terra epithetum.

Ibid. S. C.] *Senatusconsultum.*

Ibid. DICTVS PICTVSVE.] Est nonnihil festiuitatis in imitatione: nam his modis loquuntur iureconsulti, & qui senatusconsulta conscribunt.

Ibid. DEDI LARVIS.] Terriculamentis inferorum. Larua sunt noxia inferorum umbra. Et dedimus noxia animal quod læsit. Fecit iniuriam larvis, qui mortuus pro Deo voluerit haberi, cum nihil sit nisi umbra.

Ibid. EVM DEDI LARVIS. SED PROXIMO MVNERE INTER NOVOS AVTORATOS.] Reposuimus ex manuscripto codice pro dedo, dedi: & pro noxios, novos. Porro sententia adhuc est imperfecta, nisi pro sed legamus & proximo. Sic autem restitui debet: Qui contra hoc S. C. Deus factus, dictus, pictusve erit, eum dedi larvis, & proximo munere inter novos autoratos, ferulis vapulare placet. Nam ad hoc verbum placet, in fine, etiam superiora referri debent. Ex hoc loco veterem spectaculorum morem animaduertere licet, quo ferulis verberabantur, qui nuper se lanistis addixissent. Nam hos vocat autoratos, ubi rudes adhuc primum in harenam prodissent. Solent autem in nullâ non arte ludicro aliquo tentari rudes. Sic mos tentandi novos scholasticos Athenis observatus narratur in vitâ Magni Basilij, de Basilio & Gregorio Nazianzeno.

Ibid. DIESPITER.] Iouis cognomen est: quem sic vocant, quasi diei patrem.

Ibid. COS. NUMVLARIOLVS. HIC QVÆSTV SE SVSTINEBAT, VENDERE CIVITATVLAS SOLEBAT. AD HOC VELLE ACCESSIT HERCVLES.] Hunc locum ausim iurare corruptissimum esse. Nam istæ dictiones, Ad hoc velle, planè portenta quædam sunt mendarum. Diu hic laboravi, nec quicquam venit in mentem, quod prorsus probem. Inter cetera visum est legi posse, Cos. numulariolus. Hic quæstu se sustinebat, vendere ciuitatulis solebat olei culeos. Accessit Hercules. &c. Tum videndum, an pro numulariolo legendum sit culleariolus. Sed hac coniectura esto.

Ibid. ET AVRICVLAM ET TETIGIT.] *Auris memoria dicata. Vnde qui attestantur, aut admonent, auriculam vellere dicuntur.*

Ibid. DIVVM AVGVSTVM SANGVINE.] Fuit enim nepos Augusti. Nam patrem Claudij Caesaris Drusum, cum Liua Augusto gravida nupsisset, intra mensem tertium peperit. Auctor Tranquillus.

Ibid. QVAM IPSE DEAM ESSE IVSSIT.] *Anie enim Liua (ut refert Suetonius) diuinos honores, & Circensi pompâ currum elephantorum decernendum curavit.*

Ibid. E REPVB.] *Ex usu Reipublicæ Romanæ.*

Ibid. C. QVICVM ROMVLO POSSIT FERVENTIA REPARARE.] Exemplar manuscriptum habet, Qui è Romulo possit feruentia rapa notare. Ego castigavi vorare. Ceterum videndum, an pro Romulo scribendum sit rhombulo: ut hic sit sensus: Expedire esse aliquem, qui feruentia rapa voret è rhombulo: hoc est, vase eius figura cuius est rhombus. Fieri potest, ut huiusmodi vase peculiariter usus sit Claudius. Boletorum, & similium ciborum, quibus & rapa annumerari possunt, avidum illum fuisse, Suetonius tradit.

Ibid. EAMQVE REM.] Innuit à πρὸ βίῳ Claudij planè esse fabulam, ac proinde dignam, quæ fictis Ovidij transformationibus insculpiatur. Describit enim Ovidius μεταμορφώσεως fabulas: ut Aegles puella in populum arborem, Hecuba in canem.

Ibid. ET VIDEBATVR CLAVDIVS SENTENTIAM VINCERE.] *Vetustior codex habet sententia. Conicio scriptum à Senecâ fuisse, Et videbatur Claudium vnâ vincere, subaudi sententiâ. Pars Claudio fauentium vno tantum calculo vincebat partem diuersam. Attende, Claudium paucis fuisse probatum.*

Ibid. FERRVM SVVM IN IGNE.] Hoc est, rem suam agi. rogatus enim erat, ut Claudio patrocinaretur. Sumpta est metaphora à fabro ferrario. Suballudit autem ad hoc, quod Hercules etiam ex homine Deus factus esset: id quod tantâ nunc ambitione Claudius assequi nitabatur. Ac profectò Hercules Claudium Deum Roma effecit: hoc est, precibus & instinctu Agrippina, hoc modo dati veneni suspicionem enitare volentis, senatus quasi vi impulsus, Claudio diuinos honores decreuit.

Ibid. NOLI MIHI INVIDERE.] Expresit Seneca morem, etiamnum magis communem quam utilem.

Ibid. MANVS MANVM LAVAT.] Prouerbiū est de operâ mutuū præstandâ. Græcè sic effertur, χεὶρ χεὶρα νίπτει.

Ibid. TVM DIVVS AVGVSTVS.] Quoniam superiora

periora ad senatum Romanum retulimus, hic sub Augusti personâ Neronem Casarem intelligere poteris. Nam Nero Claudium diuinis honoribus destituit, omnibus rerum verborumq. contumelijs mortuum infestatus, ac modo stultitia, modo seuitia arguens, ut refert Tranquillus.

Pag. 766. c. P. C.] Patres conscripti.

Ibid. Ex QVO DEVS FACTVS SVM.] Ridet Augusti diuinitatem. Nam huic viuo quoque diuini honores contigerunt. Mortui non loquuntur.

Ibid. MEVM NEGOTIVM AGO.] Salse significat, iam priuatum nec curare, quid agatur vsquam.

Ibid. IN HOC.] Ad hoc. Et pronunciandum cum exclamatione.

Ibid. OPERIBVS.] Ut foro cum ade Martis ultoris, templo Apollinis in palatio, ade tonantis Iouis in Capitolio.

Ibid. INFRA INDIGNATIONEM.] Quasi dicat: Etiam si multa nunc allegem, adhuc non videbor indignatus, sed iuste conqueri.

Ibid. d. PRAECIDIT.] Verba sunt ex aliquâ oratione Messallae. Subest autem locus ex ambiguitate. Nam praecido significat amputo, & aliud obscurius, quam ut libeat exponere.

Ibid. QVAM CANIS FRVSTVM ABCIDIT.] Emendauit, quàm canis excidit, exemplar manuscriptum secutus. Videtur autem Claudius canibus exsectis delectatus fuisse. Porro quando manuscriptum exemplar mirè corruptum est, suspicari libet hic scriptum fuisse, extra edit, pro excidit: ut sit ad Graecum proverbium allusio κύνων παρ' ἐντέρεος, id, Canis iuxta intestina.

Ibid. DE TOT ACTIBVS TVIS.] In cognoscendo enim ac decernendo, mirâ varietate animi fuit, ut inquit Tranquillus.

Ibid. SED QVID EGO DE TOT ACTIBVS IVRIS DICAM.] Fortassis legendum, de tot praestantibus viris: aut, de dodrantibus vsuris.

Ibid. NAM τῆς ὀργῆς ἄγρῃ σενεσцит ἡ νόσος.] Hunc locum maximo labore restitui, quod Graeca Latina litteris essent scripta, & Latina non minus deprauata forent quam Graeca hoc modo: Nam & si Phormea Graecè nescit, ego scio. Sensus est, ira morbus agere senescit. Reddit rationem Augustus, cur domestica mala potius commemorare velis, quam publica. Alludit ad proverbium, Ira omnium tardissime senescit. quod Graeci dicunt, ὁ θυμὸς ἔργατον γνέσκει, id est, ira postremum senescit.

Ibid. Πυρροπολὺν ἰστε, QVEM VIDETIS.] Et hoc verbum ex qualibuscumque vestigijs reposui. Thrasonicum nomen est, ab expugnatis arcibus & oppidis deductum: quo gloriosum militem Plautus vocauit. Notatur autem hic Claudius, qui potentiam suam in miseros, & qui resistere non possent, ostendere voluerit.

Ibid. DVAS AMITAS.] Nam Iulias, alteram Drusi, alteram Germanici filiam crimine incerto, nec defensione ullâ datâ occidit. Hic Drusus autem & Germanicus Tiberij Caesaris fuerunt filij.

Ibid. VIDERIS IVPITER, AN IN TVA CERTE MALA.] Codex vetustior habet: Videris Iup. an in causâ, certè in tuâ. Scriptum opinor à Seneca, Vide-

ris Iupiter non mea mala, certè in tua, si hic inter nos futurus est.

Ibid. QVOS QVASQVE.] Imitatio festiuitatem habet, simul & emphasin. Sic enim loquuntur in iudicialibus causis. Et intelligimus illum nec seminis pepercisse.

Ibid. ECCE IVPITER.] Alludit ad id quod est apud Homerum, in fine primi Iliados. Iupiter aliquando cum Iunone, quod inter coniuges non ita rarum est, rixatus, cum verbera huic infligere cœpisset, Vulcanus qui fortè tum aderat, accurrens Iunoni subsidium ferre volebat. At Iupiter iratus hunc pedibus arreptum è caelo rotauit: qui cum totum diem decidendo consumpsisset, tandem in Lemnon insulam (mane enim deiectus fuerat) sub vesperam lapsus, ibi statim ab indigenis subleuatus est. Quod apud Homerum his carminibus ipse testatur, dum Iunonem monet, ne marito aduersetur: sin illius in se furorem concitet, Vulcanum nequaquam suppetias laturum, utpote qui Iouis iram olim senserit:

Ἡ δὲ γὰρ με καὶ ἄλλοτ' ἀλεξέμεναι μεμαῶτα,
Πρὶν ποδὸς τεταγὼν δ' αὖθις θανάτῳ.

Πῶν δ' ἡμᾶρ φερόμεν, ἅμα δ' ἡλίκῳ καταδύντι
Καὶ πτεσσὸν ἐν Ἀίγυπῳ (ὁ λόγος δ' ἐστὶ θυμὸς ἐν ἡμῖν)
Ἐνθά μιν Σίντιες ἀνδρες ἄφαρ κομίσαντο πτόοντα.

Quos versus sic nos, ut sententiam redderemus, ex tempore Latinos fecimus:

Me quidem læx nuper tibi adesse volentem,
Arreptum pede de magno deiecit Olympo.

Atque diem totum delapsus ab æthere, tandem
In Lemnon cecidi, exanimi vix pectore spiras.

Hic ubi me pia gens delapsum attollere curat.
Huius fabule sic meminit Phurnutus, simulque rationem reddit: Πρὸς δὲ τὴν αὖτὴν τῆς Διὸς ἐξ ἑαυτοῦ

εἰς γῆν λήγεται, διὰ τὸ τοῦς πρώτους ἰσως ἀρχομένους χρῆσθαι πυρὶ, ἐκ κρηανοβόλου καί οὐρου τοῦτου περὶ τυχῆν, μὴ δ' ἐπὶ ἀπὸ τοῦς πυρὶος ἐπιπτεῖν δ' ἀμύχας, id est, Vulcanus à Ioue proiectus in terram è caelo dicitur: quod hi forsitan, apud quos primum in usu fuit ignis, ex iactu fulminis hunc nacti fuerint, quum instrumenta, quibus ignem excuterent, nullo adhuc ingenio reperissent.

Ibid. VNI VVLCANO CRVS FREGIT, QVEM PRIVS QVOD D' ἑταγὼν δ' αὖθις θανάτῳ. ET IRATVS FVIT VXORI.] Sic nos hunc locum restitimus, praesidio manuscripti codicis. Nam verba quæ in priore editione legebantur, Et in Lemnon caelo deturbauit, non exstinxit: doctus aliquis adiecerat, ut lacunam Graeci carminis expleret, Versus est apud Homerum Iliados α. quem sic reddere possumus:

Arreptum pede de magno deiecit Olympo.

Ibid. IRATVS FVIT VXORI.] Cum Hercules olim ex insu Iunonis nauigationem instituisset, hæc ut suum odium nusquam non ostenderet illi, exorato Boreâ, ventos aduersos immisit. Iupiter ob id indignatus, Iunonem ex alto suspendit, geminam incudem pedibus appendens. Sic enim Iliados β. loquitur, hoc illi in memoriam reducens:

Ἡ δ' ἐπεὶ μὴ ὄρετ' ἐκπέμψαι ὑφ' ὁδόν, ἐν δ' ἐπὶ οἴῳ
Ἄλ' ἀμύχας ἦκα δ' ὄναι.

Quorum versuum hic sensus est:

Ex altione tenes quod cum suspensa fuisti

Nos pedibus geminam incudem demisimus?

Cuius fabule, quemadmodum & superioris, causam

assignat.

assignat Phurnutus
his verbis: Et
quoniam tunc, na
Hæc Phurnutus
dicitur, & in
vai, & in d' alio
ta' o' ap' iud
antiqua fabul
quæ Iouē fabul
pedit, nec
Ac ad pedes
delicet & terr
ut ab horū ne
meminit enarr
Pag. 766.
Claudius: quoniam
Fuit igitur im
Ibid. Nesci
Facit referre
ti, Claudius
cendam causam
accusator in
verteretur, de
tum aderant,
illi eam inter
occidit Messall
in triclino de
fuit, tanta fuit
Pag. 767.
putat, si fuit
sauiat aduer
Quem rerū
nisi in exitum
Ibid. Occ
num enim so
lâ fauces cam
turbatum mar
bem, si quid
set: quum Syll
navigandi mol
Ibid. Hic
ante & paulo
Ibid. Cras
peio stirpis an
ut meminit
Ibid. Hic
nam Antonian
Ibid. Cap
enim intelligi
honores ele
Ibid. T
POSSET.] Al
titiâ passim
tum est in pr
quod in huius
Ibid. Coc
tur vsq. ad cam
deū facere vu
Ibid. Scit
data est part
Scilicet
Ibid. Dr
(inquit Sueton
tantum civib
leuit. De Dry
minis Caesar

assignat Phurnutus, περὶ τῶν δ' ἐδοξάντων μύθων: his verbis: Εἰκοιεν ὁ ποιητὴς μύθε παλαιᾷ ᾠδῇ φέρειν τῷτο, καθ' ὃν ὁ Ζεὺς ἐμυθεύετο κεκρεμακέναι ἢ ἢ ἔαν χρυσαῖς ἀλυσέσι, πρὸ χρυσοφανέσι ἔχειν τὰ ἄσπερα. καὶ ἐκ τῶν ποδῶν αὐτῆς δύο ἄκμονας ἐξηρτηκέναι, ἢ γῆν διπλοῦντι, καὶ ἢ θάλατταν ὑφ' ὧν τείνει κατὰ τὸν αἶθρ' ἀνδ' ἐτέρωθεν ἀποσπασθῆναι δυνάμενος. Ex antiqua fabulâ videtur, inquit, poeta hoc afferre, quâ Iouē fabulabantur, Iunonē aureis catenis suffēdisse, nempe quod auri fulgorē stellæ possideat. Ac ad pedes eius appēdisse duas incudes, mare videlicet & terrâ: à quibus deorsum tenditur aër, sic ut ab horū neutro diuelli possit. Huius etiā fabulæ meminit enarrator τῶν Σηλησιότικῶν Greg. Nazian.

Pag. 766. a. MESSALINAM.] Hæc fuit uxor Claudij: quam mori compulit, ut est apud Tacitum. Fuit igitur immitior Ioue.

Ibid. NESCIO INQVIS.] Alludit ad hoc quod Tacitus refert. Messalina enim iam mortem expectāti, Claudius ubi vino incaluerat, nunciari iubet, ad dicendam causam postero die adesset. quod Narcissus accusator intelligens, ne, si euaderet, in se pernicies verteretur, denunciat centurionibus & tribuno, qui tum aderant, exsequi eadem, ita imperatorem iubere: illi eam interfecerunt. Nescire autem visus est. Nam occisâ Messalinâ (inquit Suetonius) paullo post quàm in triclinio decubuit, cur domina non veniret, requisivit. tanta fuit & obliuionis & inconsiderantiæ.

Pag. 767. a. C. CAESAREM.] Caium Caligulam putat. is fuit Claudij ex fratre nepos: qui incredibili seuitiâ aduersus omne genus hominum grassatus est. Quem rerū natura (velut alio loco scribit Seneca) non nisi in exitium opprobriumq; humani generis edidit.

Ibid. OCCIDERAT ILLE SOCERVM.] Syllanum enim socerum Caius ad necem secandaq; nouacula fauces compulit, causatus in eo, quod ingressum se turbatus mare non esset secutus, ac spe occupandi urbem, si quid sibi per tempestatem accideret, remansisset: quum Syllanus impatientiam nausea vitasset, & nauigandi molestiam. Auctor Tranquillus.

Ibid. HIC GENERVM.] L. Syllanum, de quo ante & paullo post.

Ibid. CRASSI FILIVM VETVIT.] Cn. enim Pompeio stirpis antiquæ, Magni cognomen Caius ademit: ut meminit etiam Suetonius.

Ibid. HIC NOMEN.] Fecit enim generum suum: nam Antoniam filiam maiorem, illi uxorem dedit.

Ibid. CAPVT TVLIT.] Ambiguum est. Potest enim intelligi caput tulit, hoc est, exseruit caput, & ad honores eleuauit: & caput tulit, hoc est, amputauit.

Ibid. TAM FATVVM, VT ETIAM REGNARE POSSET.] Alludit ad vulgi dictum, quo regū stultitiâ passim notabāt. In quam & ab Erasmo declamatum est in prouerbio, Aut regē, aut fatuū nasci oportet. quod in huius ludi exordio statim usurpauit Seneca.

Ibid. COGITATE P.C.] Hæc verba, & quæ sequuntur usq; ad eam sententiam, quæ incipit, Hunc nunc deū facere vultis? non erant in codice VVissenburgensi.

Ibid. SCILICET,] Ironia cū insitiatione accommodata est particula. Quemadmodū & illud apud Poëtā: Scilicet hic superis labor est.

Ibid. DRYVDARVM.] Dryudarum religionem (inquit Suetonius) apud Gallos diræ immanitatis, & tantum ciuibus sub Augusto interdictam penitus aboleuit. De Dryudibus Gallorum sacerdotibus multa meminit Caesar in sexto.

Ibid. IMMANEM RELIGIONEM.] Nam pro vitis homines mactabant: ut refert Caesar.

Ibid. VT ROMÆ NVPTIARVM.] Sensus est: Claudius hanc ob causam Dryudarū religionem deleuit, ut fratris sui filiam Agrippinam ducere posset: quod non licebat antè. Nam Claudius senatum ingressus decretū postulauit, quò iuste inter patruos fratrumq; filias nuptiæ etiam in posterū statueretur. Exstat apud Tacitum, in hanc rem Viuellij oratio coram senatu habita.

Ibid. xxx. SENATORES.] De hoc sic Suetonius: Die ipso Claudij & Agrippinæ nuptiarū, in quinque & xxx. Senatores, trecentosq; amplius equites Rom. tantâ facilitate animaduersum, ut de nece consularis viri renunciantē centurione, factum esse quod imperasset, negaret Claudius quicquā se imperasse, nihilominus rem comprobaret, affirmantibus libertis, officio milites functos, quod ad ultionem imperatoris ultro procurrissent.

Ibid. TRIA VERBA.] Quod balbus esset: & tamē iudicis est tria verba dicere, quæ diebus nefastis non licebat. Est autē iucunda ὑποσυνασμία in dicat & ducat.

Ibid. SVMMA REI.] Imperij.

Ibid. EX TABELLA RECITAVIT.] Alludit ad consuetudinē antiquā, quā in senatu censentes, de scripto sententiā proferebāt: & recitare verbū hoc significat.

Ibid. APPIVM SYLLANVM.] Quem cum Messalina & Narcissus conspirassent perdere, diuisis partibus, alter ante lucem similis attonito, patroni cubiculum irrupit, affirmans somniasse se vim ei ab Appio illatam: altera in admiratione firmata sibi quoq; eandem speciem aliquot iam noctibus obuersari retulit. Nec multo post ex composito irrumperet Appius nunciatus, cui pridie ad id temporis, ut adesset, præceptum erat, quasi planè representaretur somni fides, arcesse statim ac mori iussus est. Hæc Suetonius.

Ibid. b. CRASSVM FRVGI.] Huius meminit quodam loco Tranquillus.

Ibid. TAM SIMILEM SIBI, QVAM OVO OVVM.] Prouerbiū est, quo utimur, propinquam similitudinem indicantes. Vide Chiliades Erasmi Roterodami.

Ibid. NEC ILLI RERV IVDICANDARVM VACATIONEM.] Quemadmodum ipse viuens pro conditione cuiusque ciuis vacationem legis Papia constituerat: hoc est, ut eā lege non tenerentur.

Ibid. PEDIBVS IN HANC SENTENTIAM.] Non pauci sunt, qui opinantur, pedarios senatores appellatos, qui sententiā non verbis dicerent, sed in alienam sententiā pedibus irent: inquit Gellius lib. 3. Vnde dictū est, in sententiā ire, & pedibus ire in sententiā.

Ibid. CYLLENIVS.] Mercurius, à Cyllene monte Arcadiæ sic dictus.

Ibid. VNDE NEGANT.] Versus est Catulli de passere mortuo Lesbæ: Illuc unde negat redire quæquā.

Ibid. VIAM SACRAM.] Via est Romæ sic dicta. In hac apparet illum fuisse sepultum.

Ibid. VT SCIRES DEVM EFFERRI.] Iocus est à stultitiâ. Nam hoc ipsum pugnat cum ratione Dei, efferrī mortuum.

Ibid. OMNISQVE GENERIS SENATORVM.] In exemplari manuscripto legitur senatorum pro sonatorum. Ego castigavi æneatorum. Sunt autem æneatores, tubicines: quod tube ex ære fiant.

Ibid. VT ETIAM CLAVDIVS.] Tam stupidus & somnolentus, denique mortuus.

Ib. P. R. AMBVLABAT TAMQVAM LIBER.] Vetus codex habet ambulat. Malim iubilat, siue iubilabat.

Pag. 767. b. PAVCI CAUSIDICI PLORABANT.] Merito lugebant causidici ob mortuum Claudium, quippe qui in se nimiam facilitate usus esset. Scribit enim Tranquillus, se à natu maioribus audisse, causidicos adeo patientiam Claudij abuti solitos, ut descendentes tribunali non solum voce reuocarent, sed & laciniam togæ retentam, interdum pede apprehenso, retinerent.

Ibid. SED PLANE EX ANIMO.] Obiit taxat publicum morem, quo lugebant etiam conducti. Iuuenalis: Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.

Ibid. TAMQVAM QUI TVM MAXIME REVISERENT.] Hic erat in volumine VVissenburgensi lacunula quadam. verbum reuiscerent integrè erat perscriptum.

Ibid. DICEBAM VOBIS, NON SEMPER.] Hoc est: Prædicebam vobis, non semper adeo fauente Casarem habebitis, cuius abutimini patientiam. Saturnaliorum licentia nota est: in quibus serui quoque libertate gaudebant, & domini vicissim seruis ministrabant. Sub Claudio plus poterant aduocati quam iureconsulti. Sapit proverbium simile illi: Θύραξ & Κάρες, ἔκ' ἔτ' Ἀνθίστρα: id est, Foras Cares, non amplius Anthisteria.

Ibid. c. INGENTI ENIM ὀπίσσω χορηγῶς ΝΑΝΙΑ CANTABANTVR ANAPÆSTIS.] Hac verba nos vicumque erimus è vestigiis, quæ erant in exemplari manuscripto. Per ὀπίσσω, vocis contentionem intellige. Cuius contrarium est ἀνέσις.

Ibid. FVNDITE.] Anapæstica sunt familiaria tragædia, licet recipiant Dactylos & Spondeos. Postremo tamè loco non admittunt nisi Spondem, aut Anapæstum.

Ibid. CORDATVS HOMO.] Volumè manuscriptum habet, cordatus iano. Proinde censeo scribendum, cordatus Sino: nam præcedentis dictionis ultimum elementum est s: ut ad Sinonem Virgilianum sit allusio.

Ibid. REBELLES PARTHOS.] De Parthis sub Claudio Mithridatem regem expetentibus, ac de eorum dissensione, lege Tacitum in XII.

Ibid. QVI.] Id est, quo: scilicet neruo.

Ibid. VVLNERE PARVO.] Sagitta.

Ibid. PICTAQVE TERGA.] Propter scutum pictum.

Ibid. BRITANNOS.] Nam, ut inquit Suetonius, à Gessoriaco (nunc Calesium vocant) in Britanniam transmisit, ac Cn. Senty & Auli Plautij ductu, sine ullo prælio aut sanguine, intra paucissimos dies parte insula in deditionem receptam, sexto, quâ profectus erat, mense, Romam rediit, triumphauitq; maximo apparatu.

Ibid. BRIGANTAS.] Populi sunt Britannia: de quorum discordiis meminit Cornelius Tacitus in duodecimo. nunc eam regionem Valli habitant. Ponit etiâ Brigantiū oppidū Ptolemaus in descriptione Rhetia.

Ibid. ET IPSVM NOVA.] Hoc dixit propter Orcadæ insulas, quas Claudius imperio Romano primus adiecit, ut testatur Eusebius.

Ibid. d. NON ALIVS CITIVS.] Locus est ex ambiguo. Nam citò cognoscit, qui statim intelligit, & absoluit. Et citò cognoscit, qui pronunciat, non auditus partibus, ita ut Claudius solebat.

Ibid. TOTO ANNO.] Ius enim laboriosissimè dixit, etiam suis suorumq; diebus sollennibus nonnumquam, festis quoque antiquis & religiosis. Auctor Tranquillus.

Ibid. QVI DAT.] Index inferorum Minos, qui quondam Creta præfuit. Hunc post mortem ob iustitiam suam poëta apud inferos ius dicere sinxerunt. At Creteneses, ut quos ciuilitate & moribus erudit, ad Iouem tamquam præceptorem itasse memorant, in Idæ monte

speluncam ostendentes: atque illi in nouum annum consuesse, nec non didicisse, quæ ad Rempublicam instituendam vtilia forent. Id quod Max. Tyrius his verbis innuit: Τί δ' εἰ οἱ Κρήτες; ἢ σοὶ ἐδοῦσαν ὑπὸ βασιλεὺς τῶ Μίνω κομηθέντες καλῶς ἀγαθόντες τ' ἀρετῆς, διδασκαλὸν αὐτῶ ἐπισημῖσαι τ' Δία. ἔν μὲν αὐτῶ ἐν τῇ ἰδ' ἄντρον Διὸς, φοιτῶν τα δὲ τ' Μίνω δ' ἐν δάτῃ ἔτες συγγινόμενον τῶ Διὶ μανθάνειν παρ' αὐτῶ τὰ πολιτικά. ἔτοι Κρήτ' ὁ λόγος. Meminit huius Homerus Odysseæ undecimo.

Ibid. O CAUSIDICI, VENALE GENVS.] De rectoribus dictum, ὑποτιθεῖσι τ' χεῖρα τοῖς λήμμασι καὶ τ' φωνὴν ἀνὰ δόκω, qui muneribus linguam venditant. Sic Velleius Paterculus, vetustissimus scriptor, quem nos nuperrimè in Murbacensi bibliotheca reperimus, aliquando studiosis impertituri, Plancum proditorem, qui ab Antonio ad Casarem transfugerat, in omnia & in omnibus venale per quæ eleganter appellat.

Ibid. CONCVSSO FRITILLO.] Nam (auctore Suetonio) Claudius aleam studiosissimè lusit, de cuius arte librum emisit. Solitus etiam erat in gestatorio ludere, ita effedo alueoq; adaptatus, ne lusus confunderetur.

Ibid. TALTHYBIVS.] Est Talthybius præco apud Homerum in primo Iliad. quem Agamemnon ad tentoria Achillis misit.

Ἀλλ' ὅγε Τάλθυβιον τε καὶ Εὐρυβάτην προσέειπε. id est: Ast hic Talthybius affatus fuit Euribatenque.

Est & nuncij nomen apud Euripidem, qui Hecubam iussit filiam suam Polyxenam sepelire.

Pag. 768. a. NARCISCVS.] Ab epistolis Claudij, ante omnes dilectus.

Ibid. DOMINVS DOMINI.] Scribit Cornelius Tacitus, Claudium liberos, quos rei familiari præferebat, sibiq; ac legibus adæquasse. De immodicis Narcissi diuitiis, & Claudij in eum indulgentiâ, sic scribit Satyrus:

Nec Cræsi fortuna vnumquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narcissi,
Indulgit Cæsar cui Claudius omnia. —

— DOMINVS DOMINI.] Non est in codice VVissenburgensi.

Ibid. VIRGA.] Caduceo.

Ibid. FACILE DESCENDITVR.] Alludit ad poëtâ: — Facilis descensus auerni.

Ibid. VELVT AIT HORATIVS.] Est apud Horatium in Odâ, quâ arborem alloquitur, cuius casu penè perierat: ubi inquit:

Demittit atras bellua centiceps
Aures, & intortis capillis

Eumenidum recreantur angues.

Ibid. NEC QVEM VELIS.] Superstitiosa siquidem antiquitas nigri seu deformis occursum, infelicitis omnis loco ponebat. Et tempus nocturnum alioqui per se subinfustum habetur. Hinc illud apud Satyrogaphum.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem.
Ab historicis memoria proditum est, quo pacto quidem imperator, quod in viâ Maurum histrionem habuisset obuium, mortem sibi sit ominatus.

Ibid. CLAVDIVS CÆSAR VENIT.] Vetus: Et magnâ voce, Claudius, inquit, veniet. Cum plausu, &c. Nam duæ istæ dictiones, Ecce extemplo, illic non habentur.

Ibid. PROCEDVNT CANTANTES.] Ex notulis imperfectis litterarum Græcarum, quæ erant in libro veteri, nihil potui certi colligere. Fortè ὁπρωδὸν νέαν χορηγῶς legendum. Sed hæc coniectura esto.

Pag. 768. a. HIC ERAT COS.] *Mira hic diuersitas exemplaris, quae plerumque solet accidere in propriis nominibus. Primum erat lacunula: deinde pro Iunio praetore, vnus praetorius: pro Tralliano, Trallius: pro Coriotecto, Cortatectus: postremo pro Fufidio, Fabius.*

Ibid. TROGV.] *Saufelli Trogi meminit Tacitus.*

Ibid. QVOS NARCISSVS DVCI IVSSERAT.] *Hi iussu Narcissi fuerant occisi.*

Ibid. MEDIVS ERAT IN HAC CANTANTIVM TVRBA NOSTER PANTOMIMVS.] *Sic & in codice manuscripto legitur. Nos tamen pro noster, substitui-
mus Neltor. Nam indubiè locus hic de M. Nestore est intelligendus: cuius semel atque iterum in vita Caij Caligulae meminit Suetonius, adamatū ab illo tradens.*

Ibid. PANTOMIMVS.] *Mimus imitatore signi-
ficat: Pantomimus est, qui omnes personas effingit re-
presentatque.*

Ibid. QVEM CLAVDIVS DECORIS CAVSSA.] *Nescio an sit legendum Caius: ut intelligas, Nesto-
rem amasium ex obeso graciliorem factum.*

Ibid. b. CONVOLARVNT PRIMVM OMNIVM.] *Vetustus liber habet, Conuolarunt omnium liberti.
Fortassis scribendum, Conuolarunt obuiam liberti.*

Ibid. MYRON, AMPEVS AMPYRONAS.] *Hic
rursus nominum diuersitas, & alius ordo. Pro Ampy-
rona, Arropas est in codice manuscripto: & pro Phe-
rona, Pheronatus. Alius habet hoc modo: Polybius,
Myron, Arperas, Ampheus, Pheronasseus,
quos, &c.*

Ibid. POSIDES.] *Libertorū praeipue suspexit Posi-
dē, spadonē, quem etiā Britannico triumpho inter mi-
litares viros hastā purā donauit: ut refert Suetonius.*

Ibid. FELIX.] *Hunc cohortibus & alis prouin-
ciarū, Iudaeae praeposuit, trium reginarum maritum.
Auctor Tranquillus & Tacitus. Apud Felicem Paulus
Apostolus à Iudeis accusatus, se excusauit: ut scribit
Lucas in Actis Apostolicis, & meminit Eusebius.*

Ibid. CVM PALLANTE FRATRE.] *Hic fuit à ra-
tionibus Claudij, quem & Narcissum, de quo paullo
ante, decreto quoque senatus non modo premiis ingen-
tibus, sed & questoriis praetoriisque ornamentis ornari
libenter passus est. Tantum praeterea acquirere, & ra-
pere, ut querente eo quondam de fisci exiguitate, non
absurdè sit dictum, abundaturum si à duobus libertis
in consortium reciperetur: ut prodit Suetonius. De his
& Plinius meminit, sic scribens: Multos postea cog-
nouimus seruitute liberatos, opulentiores, pari-
ter tres Claudij Principatu, Pallantem, Callistum,
& Narcissum. Cornelius Tacitus ubi de Pallante lo-
quitur: Fixum est, inquit, aere publico sena-
tusconsultum, quo libertinus festerij ter millies
possessor antiquae patrimoniae laudibus cumula-
batur. Hinc cecinit Iuuenalis:*

Ego possidebo plus Pallante & Licinis.

*De monumento Pallantis, ad Montanum Plinius iu-
nior meminit.*

Ibid. HARPOCRAS.] *Hic lectica per urbem ve-
hendi, spectaculorū publicè edendi ius tribuit.*

Ibid. POLYBIVS.] *Hic à studiis Claudij, saepe inter
duos consules ambulabat.*

Ibid. QVOS OMNES CLAVDIVS.] *Volumen an-
tiquum habet: Quos Claudius omnes necubi im-
peratus esset permiserat.*

*Quem locum doctus aliquis castigare volens, Seneca
mentem non est assequutus, quem opinor sic scripsisse:*

Quos Claudius omneis, velut tibi imperaturus
esset, prae miserat.

Ibid. EXCLAMAT.] *E vestigiis hic Graecarum di-
ctionum, quae libellus manuscriptus continet, nihil
eruere potui: nisi si quis scriptum fuisse putet πάντας
φίλους ὁρῶ, id est, omnes amicos video.*

Ibid. IN IVS EAMVS.] *In codice VVissenburgensi
tantum est eamus: & loco duarum dictionum praece-
dentium, erat demissa lacuna. Nec est sellas, sed stel-
las. Nomine sellarū intelligentur subsellia iudiciaria.*

*Graci vocant columnam sepulchralem, in qua po-
nitur inscriptio.*

Ibid. LEGE CORNELIA.] *Lege Cornelia de sic a-
riis tenetur, inquit Martianus iureconsultus, libro
Pandectarum quadragesimo octauo, qui hominem oc-
ciderit, cuiusve dolo malo incendiū factum erit, qui ve
hominis occidendi, furtiue faciendi causā cum ielo
ambulauerit. Pœna huius legis est, in insulam depor-
tatio, & omnium bonorum ademptio. Sed solent hodie
capite puniri, nisi honestiore loco positi fuerint, quàm
ut legis pœnam sustineant: ut habetur eodem titulo.
Mirè verò hic expressit morem pristinum iudiciorum.*

Ibid. EQVITES ROMANOS.] *Hunc locum sic ar-
bitror legi debere: Equites Romanos CCXXI. Ceteros
ὅσα ἰσχυροὺς τε, νόμους τε, id est, innumeros, quorum
videlicet numerum non minis difficile sit inire, quàm
aut arena aut pulueris. Est Iliados 1.*

Οὐδ' ἐγὼ μοι τόσα δόμ' ὅσα ἰσχυροὺς τε νόμους τε.

Ibid. EXTERRITVS CLAVDIVS OCYLOS VN-
DECVMQVE CIRCVMFERT, VESTIGAT ALIQVEM
PATRONVM, QVI SE DEFENDERET.] *Hæc verba
non sunt in codice VVissenburgensi.*

Ibid. c. CLAVDIANA LINGVA.] *Siue quod Gal-
lus esset, siue quod balbus, siue quod semper ageret
Claudij negotia, locus est ex amphibologia.*

Ibid. HOMO IVSTISSIMVS.] *Iustum enim par
pari referre. Sic ille tractauerat eos. Alioquin iniustis-
simum est, reum non sinere loqui.*

Ibid. NOVITATE REI.] *Quod videlicet vnâ
tantum accusationis parte audita, statim iudicasset.*

Ibid. QVAM NOVVM.] *Sæpe enim inauditos, reos
damnauerat.*

Ibid. SI MINVS DII LATVRA FECISSENT.] *Hic
locus deprauatissimus multum mihi negotij exhibuit.
Liber manuscriptus habet, si vni dii laturā fecissent.
Conicio legendum, Semidij laruam facefferet, id est
abiceret, subaudi Claudius. Nam sic & Liuius hoc
verbo facefso vitur.*

Ibid. TANTALVM SITI.] *Tantalus stagno apud
inferos labrotenus immersus & pomis circum os ex ar-
bore propendentibus, siti tamen & fame torquetur.
nam si bibere velit, refugit aqua: si pomum arripere
tentet, arbor sursum resilit. Ovidius:*

Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus. —

Ibid. SISYPHV ONERE.] *Sisyphi saxum illud
ingens apud inferos, ubi in montem protrusum fuerit,
statim delabitur, iterum inani conatu sursum feren-
dum. De huius & Tantalī pœnis lege Homerum II.
Odysseæ, circa finem: ubi Ulyxes refert quæ apud in-
feros viderit.*

Ibid. NON VMQVAM SISYPHV.] *Hæc clausula
non erat in codice VVissenburgensi.*

Ibid. IxIONIS MISERI ROTAM SVFFLAMINAN-
DAM.] *Ixion apud inferos rota alligatus, assidue cir-
cūfertur. Meminit huius Lucianus in dialogis deorum.*

Pag. 768. c. ALIQUANDO IXIONIS MISERI
ROTAM SVFFLAMINANDAM.] *Quid si legas subla-
minandam: à laminà deducto verbo?*

Ibid. EX VETERANIS MISSIONEM.] *Vritur
metaphorà militari. Militibus enim datur missio, cum
citra ignominiam exauctorantur.*

Ibid. NON PLACVIT VLLIS EX VETERANIS.]
*Vetustus libellus non habet hæc duo vocabula ex vete-
ranis: sed horum loco lacunam.*

Ibid. POENAM EXCOGITARI DEBERE, INSTI-
TVENDVM.] *In manuscripto volumine legitur, con-
stitui debere, excogitandum illi.*

Ibid. ET ALICVIVS CVPIDITATIS, SPES SINE
FINE EFFECTVS.] *Propemodum certus sum, sic scri-
psisse Senecam: Et alicuius cupiditatis specimen
sine effectu.*

Ibid. ALEA LVDERE.] *Quà viuens adeò studiosè
ludit.*

Ibid. d. C. CÆSAR.] *Nam Caligula Cæsar, Clau-
dij ex fratre nepos, hunc (ut scribit Suetonius) non
nisi ad ludibrium reseruaui. Quid mirum igitur, si à
Caio in seruitutem poscatur?*

Ibid. AB ILLO FLAGRIS.] *De his qui iussu Ca-
ligule vapularunt, in hunc modum scribit Seneca no-
ster lib. 3. de Ira: Modò C. Cæsar, Sextum Papi-
nium, cui pater erat consularis, Bethenum Bas-
sum, quæstorem suum procuratoris sui filium,
aliosque & equites Romanos & senatores, vno
die flagellis cecidit.*

Ibid. COGNITIONIBVS.] *Cognitiones sunt caus-
sarum: ut cum dicimus, Senatus Romani cognitionem
certa legi non fuisse obnoxiam. Ac proculdubio Caium
hic notat, ut qui cognoscendi prouinciam sæpè libertis
suis committeret, quò magis à curis liber altiori otio
frueretur.*

HADRIANI IVNII HORNANI ANNOTATIONES IN L. ANNAEI SENECAE LVDVM DE MORTE CLAVDII.

LVDM de morte Claudij Cæsaris, à
Senecà iocose, sed non absque felleo sa-
le, eruditis leporibus condito, conscri-
ptū, ostendi olim in meis Animaduer-
sorum libris, diuerso planeq; alio fuisse
titulo ab auctore inuulgatum, quàm nunc inscriptus
legatur. Nec de sententiâ nunc quidquam muto, præ-
sertim quum disertis illud verbis proditum sit à Dio-
ne Cocceio, haudquaquam dilute auctoritatis scripto-
re, qui historiarum duodesagesimo libro scribit à Se-
necà exisse opusculum titulo *Ἀποκολοκύντωσι*, quo
Claudij Cæsaris ad superos excessum consignarit. Eius
hæc sunt verba: *Συνέθηκε μὲν τὸ πρῶτον ὁ Σενεκας σὺν
ῥαμμα, Ἀποκολοκύντωσι ὑπὸ ὡσπερ τινα ἀποδα-
ρῆτισι, ὀνομασας.* Quod Latine sonat, propter Græcæ
linguæ rudes: Composuit & Seneca libellum, cui
nomen est Apocolocyntosis, velut Apotheosis
quædam & in immortalium cœtum adoptio. Ad-
dita fuit & eodem in loco ratio nominis, eiusmodi fer-
mè: quòd, quum constet Claudium medicati boleti esu
fuisse consumptum, fraude quidem uxoris, sed ingenio
Locustæ nobilis venesicæ, huic titulum libello dederit
auctor, à præcipui vsus purgante medicamine, Colo-
cynthide: cuius propè nulla inter deiectiona medica-
menta compositio est expers apud veteres medicos, vs-
que adeò, ut hodie quoque in hac tam clarâ litterarum
& scientiarum omnium luce proh dolor promiscuè
quouis in morbo, cuilibet ætati & sexui, à circumfo-

raneis medicastis impunè propinetur, non sine præ-
senti multorum exitio. Itaque tanti ego scriptoris au-
ctoritate fretus, seruandum duxi, & quasi postlimini
iure asserendum libri titulum, haud otiose aut temere
ab auctore usurpatum, quòd equidem existimo: neque
sanè id absque certo temperamento inter auctoris dele-
ctum, & inueteratam recepti vsus necessitatem. Quòd
si quis vulgatam lectionem mordicus tuendam esse ex-
istimarit, non laboro; per me licet, is etiam ut cum ra-
tione insaniat: præiudicata opinionioni derogatum nihil
volo, modò liberum rectius opinaturis iudicium & in-
tegrum permittatur. Porro ubi iam codices impressos
cum manuscripto exemplari (quod Ioannes Cauchus
noster, vir à Gratiis & Musis factus, & adiuuandis
melioribus litteris natus, nobis communicauit) contu-
lissimè, tot loca conspurcata & peruersa offendi, ut pe-
riclitari apud me ceperit (absit inuidia dicto) Beati
Rhenani auctoritas, viri aliqui longè doctissimi, sed
in corrigendo nimium fortè præproperi & audacis:
dum aut de suâ coniecturâ infarcit versus à *Ἀποδίο-
ρως*, nihilq; ad rem facientes: aut pro suo arbitratu
immutat, quæ rectius legebantur antea: ne quid ad-
dam grauius. Certè, meâ quidem sententiâ, consultius
foret interdum vigiliis & valetudini, meliorumque
horarum compendio consulerent nonnulli, quàm ita
famam aucuparentur. Sed hæc missa facientes, loco-
rum aliquot restitutorum & interpolatorum ratio-
nem subiiciamus.

Duæ illæ litteræ, S. A. Sancti Amandi codicem vetustum innuunt,
quo vsi in castigando sumus.

Pag. 763. a. NIHIL OFFENSÆ VEL GRATIÆ.] S. A. nec gratiæ.

Ibid. b. QVIS VMOVAM AB HISTORICO IVRATORES EXEGIT.] S. A. iuratores.

Ibid. IDEM CLAVDIVM VIDISSE.] S. A. Item Claudium.

Ibid. NAM POSTEAQVAM IN SENATV IVRAVIT.] S. A. Nam ex quo, &c.

Ibid. c. AB HOC EGO QVÆCVMQVE AVDIVI, CERTA CLARAQVE AFFERO.] S. A. Certè clara affero.

Ibid. AVGEBAT CYNTHIA REGNVM.] *Damnat hanc lectionem Rhenanus: sed falsò. ratio enim contendit, ita esse legendum omnino, quomodo scribit & codex noster. indicat namque noctes, transacto dudum autumnali æquinoctio, creuisse, longioresq; factas: quibus adauctis, etiam lunæ, penes quam noctis imperium sit, suum regnum crescere, nil mirum est. Quid verò hic attinuit, lychnum substituere: cum non de ipso lunæ incremento loquatur, sed de autumno, cuius catastasin poëtico more circumscribit, qui relictâ à tergo æstate, noctes paulatim adauget: quæ accessio efficit ut diutius splendeat lunâ, solis præsentia lunare iubar abolente. Neque verò noctu animam agere cepit Claudius, sed mox à meridie: quod paullo post tribus versibus periphrastice dicit: & Tacitus medio die (quo tempore videlicet Claudius animam agebat) Neronem ad cohortes exisse ait.*

Ibid. TERTIVM IDVS OCTOBREIS.] *Quod hætenus falsò lectum fuit, dies quintus eiusdem Octobris, nostrum exemplar manifestè exaratum habet, dies III. Idus Octobris. quam scripturam confirmat & initialis versus huiusce libelli, & suffragatur ceterorum historicorum consensus. etenim Suetonius excessisse illum tertio Idus Octobris scribit: & Dion exspirasse ait τῇ τρίτῃ καὶ δεκάτῃ τῶ Ὀκτωβρίου, id est, decimotertio die Octobris: hoc est, iuxta Romanæ dictionis filum, tertio Idus Octobris. nam quod dubitationis periculum creare nonnullis posset, illud Seneca, ante diem tertium Idus Octobris, non ita accipiendum est, ut die uno aut altero mors Claudij tertium Idus præcesserit. imò purè putèq; idem est dicere, ante diem tertium Kalend. vel Idus, & tertio Kal. vel Idus: quod ex Ciceronis epistolis notissimum est. alioqui quod sæpè in antiquis libris legas, AD III. KAL. non ad tertium Kal. denotat: sed, ante diem tertium Kal. quâ de re aliàs per occasionem.*

Ibid. ACQVIESCUNT ONERI POETÆ.] S. A. acquiescunt omnes poëtæ.

Ibid. d. TORQVERI PATERIS? NVMQVAM MERITVM, VT TAMDIV CRUCIARETVR.] *Codex S. Amandi, & VVissenburgensis, quo se vsus fuisse profitetur Beatus, in lectione istâ consentiunt, Nec vumquam tamdiu cruciatus esset. quæ scriptura cum sit utrobique constans, haud temerè immutanda meo iudicio videtur. Tamen si non eam inficias, locum esse haud immunem à vitio: quem, sequendo scripturæ vestigia, ita concinnarim: Nec vumquam tandem cruciatus cesset.*

Ibid. POSTQVAM PRINCEPS FACTVS EST.] S. A. ex quo princeps.

Ibid. OMNIBVS ANNIS, OMNIBVS MENSIBVS EFFERVNT.] *Non inuenisse codex noster scribit, omnibus mensis, eleganti paronomasia: ut*

*ludens insinuet, Claudium temulentum, & crapulæ quotidiana addictissimum sæpenumerò fallere. Ge-
neihliacorum prædictiones, non in annos modo, sed in singulas etiam passionis mensasq; exitum illius operientium.*

Ibid. EGO MEHERCVLE, INQVIT, PVSILLVM TEMPORIS ADIICERE.] S. A. Ego mehercules, inquit, pusillum temporis adicere.

Pag. 764. a. HISPANOS, BRITANNOS, SAVROMATAS, ET SI QVI VLTTRA GLACIALEM BOREAM INCOLVNT BARBARI, TOGATOS VIDERE.] *Codex S. Amandi concisus legit: Hispanos, Britannos togatos videre. quo pacto etiam VVissenburgense exemplar scribit: itaque ut spuria inducenda, atque extra familiam eiicienda cetera censeo. videntur enim à sciolo quopiam affuta.*

Ibid. CANDIDA DE NIVEO SVBTEGMINE.] *Codex noster ex laudatâ scripturâ sic legit: Candida de niveo subtemina vellere sumit. Subtemen, quasi substamen, absque g scribi debere videtur. nec enim cum tegmine quidquam illi commune: sed quòd inter tensa staminis fila subteudatur subtexaturque.*

Ibid. d. CLAVDIVM IVBENT OMNES χαίρειν.] *Manuscriptus codex manifestis notis præfert versum Euripidis ex Ciesiphonte fabulâ:*

*Χαίροντας, εὐφημῶντας ἐμπέμπειν δόμων.
hoc est:*

*Efferre læto prosequentes omine.
Locus autem Tragici, unde hic versus desumptus est, citatur à Strabone & Stobæo:*

*Ἐχρῆν μὲν ἡμᾶς σύλλογον ποιημένους
τὸν Φύντα θρηνεῖν, εἰς δὲ ἔρχετο κακὰ.
τὸν δ' αὖ θανόντα, ὡς πόνων πεπαισμένον,
Χαίροντας, εὐφημῶντας ἐμπέμπειν δόμων.
Quos hunc in modum conuertit Cicero in Tusculanarum primo:*

*Nam nos decebat cœtus celebrantes domum
Lugere, vbi esset aliquis in lucem editus,
Humanæ vitæ varia reputantes mala:
At qui labores morte finisset graues,
Omnes amicos laude & lætitiâ exsequi.
Nam in impressis codicibus vocem Hunc superuacua-
m, & de margine in contextum raptam, trimetri
lex respuit.*

Ibid. NE EXCIDANT MEMORIÆ.] *VVissenburgensi codici consentit manuscriptum exemplar in hac lectione: ne excidant, quæ memoriæ publicæ gaudium imprefferunt. ut intelligat occasiones & causas publici gaudij, quæ redituam in animis ingentis lætitiæ materiam semper sint alitura. nisi placet potius mutato numero scribi imprefferat. quæ lectio per se quoque clara fuerit.*

Ibid. RESPONDISSE ILLVM, NESICIO QVID.] S. A. Respondisse nescio quid.

Pag. 765. a. DILIGENTIVS AVTEM INTVENTI.] S. A. Diligentius intuenti.

Ibid. VBI HÆC CLAVDIVS, GAVDET.] *In S. A. codice non sunt illa duo verba, Vbi hæc.*

Ibid. Ἰλιόθεν με φέρων.] *Exstat hic versus Odyssæe nono, unde apud Alcinoûm Phæacum regem narrationis suæ telam orditur Ulysses: quem ita conuertit: Appulsum ad Ciconas me ventus ab Illo ad-
egit.*

Cur verò Claudius ab Ilio adesse se dicat, & Seneca hoc versu significare voluisse Claudium se esse Casarem testetur, eò spectat, quod non modò Iulius Caesar, totaq; Iulia gens, sed & Claudius, & in genere Romanus populus, ad Iulum Aeneae Troiani filium, stirpis suae originem referebat. Hinc est quod apud Suetonium Tranquillum Claudius legitur remisisse tributa in perpetuum Iliensibus, quasi Romanae gentis auctoribus. Ibidem meminit veteris epistola Graeca, Senatus populiq; Romani nomine ad Seleucium Syriae regem scriptae, quae illi regi societatem amicitiamq; pollebantur, si Ilienses consanguineos suos ab omni onere immunes praestitisset. Quin & apud Corn. Tacitum Annalium lib. XII. Nero Caesar suscepta Iliensium causa, Romanum Troia demissum, & Iulae stirpis auctorem Aeneam fuisse dissevit. T. Livius quoque lib. 37. Cornel. Scipionem Cos. Troiana in urbe liberaliter exceptum memorat, Iliensibus in omni rerum verborumque honore ab se oriundos Romanos proferentibus, & Romanis laetis origine sua.

Pag. 765. a. Εἰς δὲ τὸν πόλιν ἔπαυον.] Hic versus praecedentem ordine sequitur apud Homerum: unde Seneca ait, Erat autem sequens versus verior, æquè Homericus. ita ut à latæ culpæ crimine eximi nequeat Rhenanus, alienos planè ab huius loci sensu versus inferens. Sonat autem Latine ita:

Hic urbem everti, & consumpsi corpora ferro. Iamuit autem Seneca, versus istum, qui proximè sequitur alterum, veriore illo esse, quod illum alio de torserit Claudius, ad insinuandam generis sui fabulosam originem: quum Ulysses inde auspicetur errorum suorum narrationem, quando post Troianæ urbis excidium, in Ciconas gentem Thraciam appulisse, eorumque oppidum Ismaron diripuisse, casis oppidanis, ait. Cur autem veriore illo dixerit, ad eius crudelitatem referendum est: quâ constat ex Tranquillo, stato nuptiarum die trigintaquinque senatores, trecentosq; equites Romanos ab eo interemptos fuisse. cuius scitæ mentionem non tacuit hic libellus: quasi ex confesso vastitatem & urbis occidionem designaturus fuerit Claudius, si hunc versus priori, ut ordine illi contingens adheret, subiicere studuisset.

Ibid. ET IMPOSVERAT HERCVLI MINIMO DISCRIMINE FABVLAM.] Codex noster legit, minimè fabro, loco trium illorum verborum, minimo discrimine fabulam: nostriq; codicis lectioni adstipulatur exemplar manuscriptum Beati Rhenani. quamquam quid isti animi fuerit, reponendam censenti vocem Allobrox, pro fabro, diuinare non possum: & est alioqui satis commoda sententia, Et imposuerat Herculi minimè fabro: intelligendo fabrum architectum, & dolos fabricare doctum. Multo verò minùs ambigua sententia fuerit & lectio, si paullulum deflectamus, & quasi recudamus vocem fabro, in vafro: hunc in modum legendo: Et imposuerat Herculi minimè vafro, eà ratione, quâ Herculeam simplicitatem dixit in libris de Ponto Ovidius. Hercules namque simplicitas, facilitasq; & εὐθδεια quaedam in omnibus eius operibus sese prodit manifestissimè. Porro vox addita in impressis libris discrimine, imposuit Andrea Alciato in libris Parergon, ut fabulam in fibulam mutarit, hanc lectionem inculcando: Imposuerat Herculi minimo discrimine fibulam. quasi senserit auctor de fibulâ, notissimo penis astrigmento, quo ad inhibendum Veneris usum iniecto vsa fuit anti-

quitas, ἀντὶθεα Græci vocant. de quâ Corn. Celsus libro septimo. unde refibulandi vocabulum apud Epigrammatarium: quod Iuuenalis solvere fibulam dixit. Sed aliena est ab hoc loco ista dictio.

Ibid. SOLA CVM ILLO VENERAT.] Venustior lectio est nostri codicis, sola tum illo venerat, per aduerbium locale: ut febris comitis indiuidue comitatum, & cum Claudio ad calitum curiam accessum significet.

Ibid. b. HVNC EGO REDDO TIBI.] Est & ipsa scriptura verior manuscripti codicis, Hunc ego tibi recipio: ut genitura Claudij apud Lugdunum nati fidem confirmet.

Ibid. AVDI ME, INQVIT, TV, ET DESINE.] S. A. Audi me, inquit, tu desine fatuari.

Ibid. SEDE QVA GENITVM DICAS.] Infelicitè hunc versus interpolare conatur Rhenanus, hoc patet: Expromere properes quâ gente natus cluas: non servatâ trimetri lege, quæ religiose in nostro codice observata est: Exprome properè, sede quâ genitus cluas. Cluere enim, antiqui vsus verbum, pro dici & perhiberi ponitur: ut in Enniano illo: Pergentes esse cluebat omnium miserimus: & apud Plautum in Trinummio Stasimus servus: Nimium difficile est reperiri amicum, ita ut nomen cluet.

Ibid. c. TACITVS QVIETIS ALLVIT RIPAS VNDIS.] Versus senarij ratio postulat ut legatur vadis: ut & manuscriptus liber habet.

Ibid. d. MENTIS SVÆ NON EST, ET TIMET.] Suspensa sententia est, & hiatus istum implet codex manuscriptus, duabus immixtis vocibus, ita legens, & timet μὲν πλὴν. ut innuat, Herculem, postquam Tragico cothurno animosè quædam fuisset prolocutus in Claudij barbariem (apud Lugdunum, ad confluentes præcipitis Rhodani & segnis Araris, nati) nihilominus extimuisse stolidi hominis manus, ne ab illo vapulando iniuriam acciperet, eò quod stulti faciles esse soleant colaphis infligendis verberibusq;. Stoliditas autem insignis Claudij hoc libello passim traducitur: quam impunè etiam illi obiectam persæpe memorat Suetonius Tranquillus. Posit & τιμωρὸν πλὴν legi, ut vindicis manus iniuriam in depalmando pati Herculem exhorruisse significet.

Ibid. SI QVIS A ME NOTOREM PETISSET.] Descensus fortè fueram in opinionem Rhenani, legentis, si quis ἀμύνητος petisset: nisi consensus omnium codicum reclamaret, suaderetq; diuissimè potius legi hunc in modum: & si qui à me noto rem petisset. nam quæ sequuntur verba, qui me optimè nosti, ἐπεὶ ἔγνωτις exponere videntur vocabulum noto: ut sit noto, hoc est, qui me optimè nosti.

Ibid. SED QVONIAM VOLO.] Locus proculdubio mutilus, non modò deprauatus: ut verisimile sit, multa isthuc desiderari, siquidem ab hoc versu nouæ pagellæ initium est in manuscriptis: suspicioq; tenet, bonam dialogismi partem abesse. Quid si pro quoniam volo, legatur, quod ἐμβολή. cerè hæc voces ipse litterarum ductus commonstrat his qui Græcè norunt. Notatur enim passim in hoc libello Claudij philellesmus, quo Græcè loqui in quotidiano etiam sermone affectabat. Videntur autem quæ sequuntur, per dialogismum disceptari à diis indigeribus, mirantibus insolentem Hercules in caelestium curiam irruptionem, ut

ut suscitentur, sed quoniam ἐμβολή? quasi dixerint: Quod irrumpis, impressionemque facis? isti namque lectioni fauet, quod subijcitur: Non mirum, quod in curiam impetum fecisti: nihil tibi clusi est.

Pag. 766. a. SI MEHERCVLES A SATVRNO.] Totus iste locus ita prodigiosè est deprauatus, ut Peoniâ manu sit opus sanandis eius vulneribus. videtur autem deesse tale quid: Repulsam non tulisset, si mehercules à Saturno petisset hoc beneficium: videlicet, ut in deos referretur. Subdit deinde causam mutui beneficij: cuius menssem toto anno celebravit, Saturnaliaque eius: ita namque lego. Cur verò dicat, Claudium Saturni menssem toto anno celebrasse, & Saturnalia, referendum est partim ad intempestivas eius comestiones & perpotationes, partim ad studium immodicum, nimiamque indulgentiam in libertos. Constat autem, Saturni tutelæ dicatum fuisse olim Decembrem menssem, in quo per dies aliquot Saturnalia celebrabantur magnâ procacitate, luxusque omnis apparatu: quo tempore serui non modò ingenuorum calceos sumebant, ut Porphyrius scribit: aut herilem habitum mutabant, quod Dion tradit: sed in heros quoque licenter multa agebant. Iam cum Saturnaliibus Claudianos mores conferamus. Primum omnium scimus ex Tranquilli lectione, Claudium conuiuia agitare & ampla & assidua, nec temerè umquam triclinio excessisse, nisi discentum ac madidum, ita ut hac ratione Saturnalia dieta illi perennauerit. Deinde notissimum est, quantum indulserit libertis suis, quibus non prætoria solum ornamenta, sed & læticia ius cum Imperatoribus consulibusque commune, permisit: medium quoque inter consules locum in iisdem passus, & impunitas opum immensarum voragines, usque eò, ut scomma in illum existerit, abundaturum si libertis consors foret. quod spectat & morsus, quo Narcissum libertum, dominum domini, huius libelli auctor nominat. Quod autem Rhenanus existimat legendum esse, Caius princeps non tulisset illum, &c. meâ quidem opinione multum fallitur. primum namque repugnat codicis vetusti fides, qui post vocem eius manifestum comma habet. deinde qui potuit de Caio Caligula istud vel dici vel intelligi, ut is passurus non fuerit Claudium ab Ioue Deum fieri? cum Caius ceterorum Imperatorum more per apotheosin caelestium augere numerum nedum non meruerit, ut etiam mortuum nouo contumeliae ignominiaque exemplo prosequendum senatus censuerit, nomenque obliterari voluerit, & expungi è catalogo eorum Imperatorum, quos & in sacramentis & in publicis votis suscipiendis religiosè nominabant: ut testatur Dion. Fortè non malè sic legas: Si mehercules à Saturno petisset hoc beneficium, cuius menssam toto anno celebravit, Saturnalius princeps non tulisset? per interrogationis modum, & cum ironia notâ: ut quæ sequuntur verba, deorum quispiam subiiciat cum stomacho: Illum Deum ab Ioue fieri, qui scilicet tantis flagitiis coopertus fuerit?

Ibid. OROPENQUE SOROREM.] S. A. Oro per quod.

Ibid. ET VT DEVM ORANT.] Gracas voces, quæ in manuscripto exemplari hoc in loco leguntur, certò & indubitatè asserere eas esse, quas hic positurus sum, non est animus: ne fraudem lectoribus faciam, quippe cum de iis parum liquida mihi

constet ratio. usqueadeò confusa est ab imperito scribâ Græcarum litterarum textura, ut nescias quam scripturam sis magis probaturus, μωρὲς ne κληροχέιν, an μωρὲς δποχίν, vel δποτυχίν. interdum enim una plus littera superest, interdum una aut altera deficit: ut diuinare necesse sit subinde, Delioque natatore opus habeat qui cuncta velit βουσοδομεύειν. Breuiore eademque certiore methodo ad artificiosas (quas Galenus nominare solet) coniecturas via nobis patuisset, si descriptor easdem ubique characterum formas ac typos religione quâdam obseruasset, obseruatas retinuisse, nec ab iis latum unguem discedendum sibi proposuisset. nunc cum typis illis temerè prorsusque inscitè abutatur, definire nihil hîc ausim, nullius iudicio præiudicatum volens, sed relicturus unicuique liberum arbitrium sequendi quod sibi probabilius videatur, donec feliciorem quis nactus genium, aut meliore usus codice, certius diuinet, aut statuât. Si itaque μωρὲς κληροχέιν legamus, notari rursus atque perstringi Claudianam stultitiam intelligimus, ut significet, barbaros orare, fatuos rerum potiri. in quam sententiam bis in hoc libello scripsit, Aut regem, aut fatuum nasci oportere: & iterum, tam fatuum, ut etiam regnare posset. Sin per o, μωρὲς δποχίν, vel δποτυχίν, scribamus: significabit orari ab illis, necis frustrationem dilationemque. Quod verò sequitur codice excuso, Tandem Ioui venit in mentem: noster habet, in tantum Ioui, &c. quæ dictio familiarior est Senecæ, quàm ut propterea mutandam censuerim.

Ibid. VOS MERA MAPALIA FECISTIS.] In veteri manuscripto legitur, vos me rapamalia fecistis. Legendum puto, secutus litterarum tractum: Vos me rapataulem fecistis. ut suorum iussorum contemptum indicet: quasi qui nihilo pluris fecerint Iouem, quàm homuncionem stipulam instantem. Est enim ραπαταύλης siue ραπαύλης is qui stipulam calamumve inspirat. Quid enim commune habet calum cum mapalibus? & de se loquitur isthîc Iupiter, sui que despectum indignabundus ostendit.

Ibid. b. QVANTVM VIA SVA FERT.] Sequor hîc lectionem Andr. Alciati, longè doctissimi, in Parergôn libro 6. cap. 5. & scribo, quantumuis vafer.

Ibid. QVOD IN FORO IUVAT.] Legendum est omnino viuat: quam scripturam seruat clarè manuscriptus codex.

Ibid. NE ALIIS VERBIS PONAM, QVAM QVÆ AB ILLO.] Codex vetustus purius legit: Ne aliis verbis ponam, quæ ab illo dicta sunt. hoc est, diuersis verbis.

Ibid. IAM FAMA MINIMVM FECISTI ETIAM.] In manuscripto codice ita legitur: Iam famâ minimum fecisti. Itaque ne videar, &c. Ut inducenda videantur illa verba, ceu ἐποβολιμαία, etiam pessimum quemque illum affectare: à nasutiore quopiam adiecta.

Ibid. DEVS FACTVS, DICTVS, PICTVSVE ERIT.] Fortè rectius, factus, fictusve erit.

Ibid. HIC QVÆSTV SE SVSTINEBAT.] Codicis manuscripti hæc est lectio: Hoc quæstu se sustinebat vendere, ciuitatulas solebat adhuc velle.

Quid si legas, & adhuc velle apparebat: aut simile quid? ut isthic interpungatur oratio: deinde sequatur altera periodus, Accessit Hercules, & auriculam illi retigit.

Pag. 766. d. QVAM CANEIS EXCIDIT.] *Alciatus in Parergis lib. 6. cap. 5. legit hoc modo: quàm canis exta edit. cui lectioni libens etiam accedo.*

Ibid. DE TOT ACTIBVS IVRIS.] *Sequitur manuscriptorum codicum fidem, qui legit, de tot acribus viris. quae sententia videtur etiam Rhenano placuisse: nisi quòd pro acribus, legit praestantibus: repugnante vocis ductu.*

Ibid. NAM τὸ ὄργησ ἄΓΡΕ SENESEIT ἡ νόσος. Πυρροπολινίης ISTE.] *Beatus hoc loco gloriatur, se istum locum magno labore restituisse: cum videatur eum potius peruertisse, si fas est dicere, ea obtrudens quæ a manuscripti codicis fide sunt alienissima. Equidem sic interpolandum locum censeo, observato anxie characterum ductu: Nam etiam φὸρμιγλος nescit, ego scio, ἐν τῶν τὸν Καλλίνικε Ἡρακλῆς. Iste quem videtis, &c. verba Græca satis evidenter cum hac distinctione legere est in manuscripto nostro codice. Est autem illud, Καλλίνικε Ἡρακλῆς, Archilochi poetæ carminis initium, quod ad citharam caneatur: testante etiam Pindaro in Olympiis, hoc modo: Χαῖρε Καλλίνικε τήνελλα ἀναξ Ἡρακλῆς.*

Ibid. ECCE IVPITER, QVI TOT ANNOS REGNAT, VNI VVLCANO.] *Hunc quoque locum Beatus parum recte restituit, qui vocem regnatum, quæ in manuscripto codice legitur, diuulsit, & interiecto commate dissepuit, ex um, faciens vni. Vera enim lectio est huiusmodi: Ecce Iupiter, qui tot annos regnatum, Vulcano crus fregit. Nemo ignorat, quoi, pro cui, vetustatem sapere, & in plerisque manuscriptis exemplaribus passim legi solere.*

Pag. 767.a. COGITATE P. C. QVALE.] Con-
sentit noster codex hic cum VVissenburgensi, quo Bea-
tus usum se testatur. nam neque in illo leguntur ver-
ba ista omnia, ad eum usque locum: Hunc nunc
Deum facere vultis?

Ibid. VIDETE CORPVS EIVS, DIIS IRATIS NATVM. AD SVMMAM.] *Vetus codex sic scribit: Videte corpus eius diis iratis natum ad summa. Tria verba citò dicat. Hunc Deum quis colet? &c. Quòd si genuina auctoris sunt illa, & seruum me ducat, fortè non errabit, qui leget, & in neruum me ducat. quod arguè peruidit Ioannes Chancus, incredibili memoriâ, & iudicio vir honestissimus, restituenda antiquitatis studio mirificè accensus. Est autem neruus, compedis genus aut vinculi, quo cernix & pedes vinciuntur.*

Ibid. b. EVMQVE QUAMPRIMUM EXPORTA-
RI CÆLO.] *Codicis manuscripti integrior est lectio,
quæ in hunc habet modum: eumq; quamprimum
exportari, & cælo intra dies triginta excedere,
olympo intra diem tertium. Nimirum innuit,
presinitum fuisse Claudio emigrandi spatium, omni
quidem cælo (plures enim sunt caelestium orbium am-
bitus) intra tricesimum diem, concessio illi tridui
spatio commeandi per singulos orbes: at olympo, qui
editior est & purior cæli locus, intra tertium diem.
Quid enim attinuit hic terræ mentionem inculca-
re: cum in cælo drama istud agatur, non autem
in terrâ?*

Ibid. OMNISQUE GENERIS ÆNEATORVM.]
S. *A.* Sonatorum.

Ibid. AGATHO, ET PAUCI CAVSIDICI.] *Quid si legas? Matho, & pauci, &c. de quo Iuuenalis Satyrâ 1.*

Caufidici noua cūm veniat lectica Mathonis.

Ibid. INGENTI ENIM ὀπιτάσει χοεικῶς.] Legendum est μεγαληγορία, ex manuscripti codicis lectione: in quo μεγαλοχοεικῶ scriptum est perperam. ait namque ingenti magnificentiā naniā cantatam fuisse anapestis. Porro sciendum est, metrum quo naniā ista perscripta est, esse Anapesticum, Threnicum vocitatum à luctus argumento (sic enim scribendum est in Centimetro Mary Seruij, non Itimium) quod constat monometro acatalectico, recipiūq; præter anapæstum, & spondæum & dactylum. Itaque sic scribendum:

Fundite fletus, Edite planctus, Resonet tristi
Clamore forum, Cecidit pulchrè Cordatus
homo, &c.

Ibid. CÆRULEOS SCUTA BRIGANTAS.] Deie-
rare Iouem lapideum ausim, ab auctore scriptum fuisse,
Ceruleos cute Brigantas. Solebant namque olim
omnes Britanni (inter quos recensentur à Tacito &
Stephano etiam Brigantes) glasto se inficere, quod cæ-
ruleum efficit colorem, ut horribiliore essent in pugna
aspectu: ut scribit Cæsar Comment. lib. 5. & sub-
scribit Plinius lib. 22. cap. 1. Quin & Herodianus
lib. tertio de Britannis loquens: τα σάματα, inquit,
σί(κοι) γαφαις, hoc est, corpora picturis notant.
Tacitus quoque Silurum (id nomen eius insula popu-
lo) coloratos fuisse vultus memorat. Alioqui, ne
quem remoretur illa sollicitudo, lex metri aptius con-
stat, si legas cute, quam si scuta. neque verò scuta cæ-
rulea pinxisse, sed cutim corpusq; omne tinxisse eo co-
lore, quam i satis reddit, leguntur.

Ibid. d. ET VIAM RECTAM.] *Codex manuscri-*
ptus legit tectam. quæ scriptura mihi probatur magis:
quòd via tegebantur velis olim.

Pag. 768. a. COMPENDIARIA VIA NARCIS-
svs.] S. A. Compendiaria Narcissus.

Ibid. ILLE AVTEM PATRONO PLURA, &c.] *Hæc verba ad illam usque sententiam, Dicto citius Narcissus euolat, in manuscripto nostro non exstant. nec veri disimile est, supposititia esse: & plena est sententia, etiamsi absint.*

Ibid. BELLVA CENTICEPS.] *Magnus est & hic consensus & nostri & VVissenburgensis codicum, ita legentium: bellua centiceps, pusillum superturbatur (albam canem in deliciis habere assueverat) vt illum vidit canem nigrum, villosum. Sane, non quem velis tibi in tenebris occurrere. Et magna voce: Claudius, inquit, veniet. Sed noster in vno rectius scribens, non quem velis: ubi ille, non quam velis.*

Ibid. ET MAGNA INQVIT VOCE : CLAVDIVS
CÆSAR VENIT.] S. A. Et magnâ voce : Clau-
dius, inquit, veniet.

Ibid. PROCEDANT CANTANTES.] *Noster codex hoc loco expressas habet voces istas, ἡρχαμεν, συχαίωμεν, hoc est, captum tenemus, pariterque exultemus læti omnes. Videtur autem istud initium fuisse*

fuisse Epinicij carminis, quod lati inter latos cantabant, in laudationem alicuius compositum: ut in Nerone indicat Suetonius.

Pag. 768. a. HIC ERAT CONSVL DESIGNATVS IVNIVS PRÆTORIVS.] Hic locus monstròse deprauatus est: quem priusquam sanare aggrediar, adscribam manuscripti codicis corruptam lectionem, sed quæ medela locum aperiatur, in eo itaque sic scriptum inuenio: Hic erat Consilius Consul designatus, vnus prætorius Sextus Trallus, M. Heluius, Trogius, Cotta, tectus Valens, Fabius eques Romanus, quos Narcissus duci iusserat. Hactenus ille. nunc meam coniecturam subijciam, deinde immutationis consilium detegam. Sic itaque scribo: Hic erat C. Silius Consul designatus, vnus prætorius Sex. Traulus Montanus, Saufellus Trogius, Cotta, Vectius Valens, Fabius eques Rom. &c. Nunc ad remedium rationem. Quod pro Consilio reposuerim C. Silius, nihil temerè feci, ratus vocem illam non esse otiosam: innixusq; auctoritate Corn. Taciti augustæ historiæ scriptoris, qui ita lib. II. scribit: Igitur incipiente C. Sillio Consule designato, cuius de potentiâ & exitio in tempore memorabo. Hunc enim C. Silium iuuentutis Romane pulcherrimum, maximis opibus adauctum, adulterum suum legerat Messalina, & consulem designatum fieri obtinuerat. Idem rursus loquens de nuptiarum sollennibus, inter Messalinam & C. Silium celebratis, vecordiamq; huius admirans: Nedum consulem, inquit, designatum cum vxore principis. Neque de Traulo obscura ratio est, cuius ibidem mentio fit apud Tacitum: Ne Trauli quidem Montani equitis Romani defensio recepta est. & alioqui in manuscripto non temerè adscriptam fuisse M. notam arbitror. De Saufello & Vectio Valente, eodem in libro ita legas: Vectium Valentem confesum, & Pompeium Urbicum, ac Saufellum Trogius ex consensu tradi ad supplicium iubet. Facilis verò fuit adulteratio Vectij in Tectum. De Fabio nihil ausim adfirmare, in æquo ponens, siue legas, Fabius, siue Fufidius. ita enim malim quam Fufidius.

Ibid. NESTOR PANTOMIMVS.] Legendum est indubitato Mnester. nam apud Tacitum sciolus quispiam, improbè in alieno libro ingeniosus, ratus initialem litteram Marci prænomen designare, compagem nominis dissecuit, è Mnestere faciens M. Nestorem. quod ipsum non dissimulauit aut reticuit ab se factum Beatus, apud Tacitum libro II. ubi vetusti libri castigatissimè sic legunt, Solus Mnester contationem attulit. cum interim ille admoneat legi debere, M. Nestor: ut & antea illic, Causa necis, quod domum suam Mnesteri & Poppeæ congressibus præbuisent. Quin verò ita legendum sit, scrupulum omnem eximit Dionis historia. apud quem lib. 58. sic lego: Ἀνδριάντας ἀπ' αὐτῆς ἡ Μεσαλίνα τῆς Μνηστῆρος τῆς ὀρχηστῆς ἐποίησατο. id est: Ex ære Claudiano statuas Mnesteri saltatori fecit Messalina. & iterum: τὸ δὲ καὶ τῆς Μνηστῆρος Φειδῶδοι. ὅσον γὰρ ἐκείνη διατὸ κάλλος, τοσούτον καὶ δῆμῳ διὰ τὴν τέχνην ἤρεσκεν. ἔγω γὰρ πᾶς δεινὸς σοφιστὴς ἐν τῇ ὀρχήσει. id est, Partim etiam Mnesteri parentes. tam enim gratiosum populo Mnesterem ars faciebat, quam Messalinam forma. vsque adeo peritus ille saltator erat. & postea: τὸν Μνηστῆρα ἐθανάτωσε. hoc est, Mnesterem morte mulctauit. Eadem legas & in

Xiphilino. qui Dionis historias in epitomen contraxit. Meminit eiusdem nominis & Ioannes Zonaras, Græcus historicus, ὀρχηστὴν Μνηστῆρα nominatim recensens, saltatorem & mimum Mnesterem. Porro Taciti illum locum, Solus Mnester contationem attulit, dilaniatâ veste clamitans adspiceret verberum notas, reminisceretur vocis, quâ se obnoxium iussis Messalinæ dedisset: explanat Dion libro prædicto in hæc verba scribens: Vehementi Mnesteri amore flagrabat Messalina. quem cum nec ingentibus promissis, nec minis ad sui commercium expugnare valeret, cum marito collocuta, effecit, ut ille vxoris imperio obsequentem esse iusserit, velut aliorum eius operâ usura. Quibus verbis adductus Mnester, quoties Messalina imperarat, cum illâ stupri consuetudinem habebat, ceu id ipsum à principe facere iussus.

Ibid. b. RVMOR PERCREPVIT.] Rectius in veteri codice percrebuit.

Ibid. CONVOLARVNT PRIMVM OMNIVM.] Totum hunc locum venustius rectiusq; legit vetus liber, nisi fallor, hoc modo: Conuolarunt primùm omnium liberti, Polybius, Myrum, Harpocras, Amphæus, Pheronattus: quos Claudius omnes, necubi imparatus esset, præmiserat. Quem locum interpolare aggressus est Beatus: sed quàm dextrè, nescio, cum lectionis istius mens sit cuius obuia. Fortè doctulus quispiam congeriem illam libertorum numerosam ex Tranquillo adiecerat, cum mortuis viuis adhuc superstites confundens.

Ibid. SATVRNIVS LVSCVS.] Vetus codex habet Saturninus Lusius. Tacitus Annalium libro 12. Luscium quemdam nominat. At Rufus Pompeij F. de quo hic, is est Curtius Rufus, quem consulare imperium in Africâ obtinuisse scribit Tacitus. Lupum verò, cuius etiam hic fit mentio, non alium esse putarim, quàm quem Iunium Lupum senatorem vocat libro 12. Tacitus.

Ibid. QVOS CVM VIDISSET CLAVDIVS, EXCLAMAT.] In vetusto codice hæc voces leguntur, πάντα φίλων πλήρη. hoc est: Cuncta amicorum plena. Videtur autem allusum esse ad Heracliti dogma, quod istiusmodi erat, πάντα θεῶν πλήρη. id est: Deorum omnia plena. quod natum è tali occasione memorat Michael Ephesius, quod cum sedenti semel in furno nuntiatur esset peregrinos adesse hospites, qui ipsum conuentum expeterent, iussit eos introire, dicens, non abesse etiam illinc deos.

Ibid. EGO TIBI HIC SELLAS OSTENDAM.] Codex manuscriptus legit stellas. fortè scribendum stellas. σῆλαι sunt cippi pilæve opere structili, quibus inscripta visabantur fœdera, aut etiam proscriptionum nomina. Isocrates in Panegyri. Ἐν σῆλαις λιθίναις ἀναγεγράφαντας, ἐν τοῖς κοινῶς τῶν ἱερῶν ἀναθεῖναι. id est, In saxeis stelis descriptas fœderis leges publicis in templis consecrare. Latinâ voce usus est & Plinius lib. 6. cap. 28. scriptæ sunt stelæ lapideæ litteris incognitis. Neque malè scripseris sitellas. Sunt enim sitellæ, quas ἀμφορεύς & καθίσκας nominant Græci, in quas calculi vel condemnantes mittebantur, ut Aristophanis scholiastes in Vespas docet. quæ binæ erant: necis vna, misericordiæ nomine insignita altera. Meminit sitellarum & Cicero pro L. Cornelio Balbo.

Pag. 768. b. POSTVLAT NOMEN EIVS, RECIPIT, EDIT.] *Verior mihi videtur esse manuscripti codicis lectio: postulat nomen eius recipiat, cedit subscriptionem.*

Ibid. c. CONDEMNAT, ET AIT.] *In manuscripto codice versus Græcus legitur in hac lacuna, cuius characterum vestigia sequenti mihi parum respondere videtur carminis lex: subiiciam tamen, ut si cui lectum sit initium, cetera reponat. unde sit desumptus, ingenuè fateor me nescire: videtur tamen aliunde è Tragœdiâ petitus esse. Διὸν τ' αἴσα ὄπα κ' ἀελ-
πῆν εὐθύει νόμος, vel νόμος. Videtur autem innuere Æacus, iustitiæ oculum nihil posse fallere, nihil latere. Fuit, cum reponendum hunc Menandri senarium censerem, Διναῖος ἀν' ἧς δινάειν χρῆσθαι νόμον.*

Ibid. SI MINVS DII LATVRA FECISSENT.] *Codex vetus scribit, si vni dii laturam fecissent: lectio-
ne consentiente cum illâ VVissenburgensis exemplaris, quo Beatum vsum antea indicauius. itaque in eâ codicum concordia nolim precipitantiùs immutare quidquam, sed molliter potiùs reponere luxatam particulam. Proinde legendum autumo: Si vni dilaturam fecissent, quod erratum descriptoris vitio irrep-
sit: qui dictantis verba excipiens, vocem dilaturam in duas dispescuit. Suffragatur nostra sententia Andr. Alciatus Parergon lib. 6. cap. 5. nisi quòd pro vni, legat vllam. Nam larvarum prestigiis simile est, quod hoc loco substitui vult Beatus.*

Ibid. SVFFLAMINANDAM.] *Ridiculè, ne di-*

cam ineptè, reponi idem voluit, Sublaminandam: cum sufflamen rota decurrenti propriissimum impedimentum & retinaculum addi soleat: cuiusmodi impedimentum deberetur Ixionis rota in lenando perpetui laboris tadio. Sufflamen enim omne id vocatur, quod declinui in loco currum remoratur, restrictâ rotâ, ne in præceps deferatur. de quo Iuuenalis satyrâ 8.

Ipse rotam stringit multo sufflamine consul. Vnde & sufflamen litis, idem metaphoricè dixit, pro dilatione & remorâ litis, in longum tempus extractæ. Huc facit D. Augusti dictum, quod in controuersis repetit Seneca: Haterius noster sufflaminandus est. ita enim legi debet locus, quo significare voluit, coërcendam fuisse & reuocandam Haterij in dicendo concitatioem, planèque immodicam verborum affluentiam.

Ibid. VLLI EX VETERANIS.] *Vetus codex habet, illi ex veteris. forè, Non placuit illi ex veteri S. C. hoc est, Senatusconsulto vel instituto: aut simile quid.*

Ibid. EXCOGITARI DEBERE.] *Codici nostro consensus est cum VVissenburgensi. vterque enim legit, Constitui debere, excogitandum illi, &c. transpositis vocibus.*

Ibid. d. ADIVDICATVR C. CÆSARI: ILLVM ÆACVS DONAT.] *Vetus scribit: adiudicatur, C. Cæsarillum Æaco donat. & meo quidem iudicio, sincerius.*

Ibid. VT A COGITATIONIBVS ABESSET.] *Malè: scribendum enim è manuscripti codicis fide, ut à cognitionibus esset.*

EXCER-

A
EXC

B
gitat. Nullum
mus. Magna
quos termino
depellas, non
derat, & cito
senescere cog
sua non viden
se beatissimu
putat esse. N
Quamminim
propter ipsan
C pauperi pax
numquam e
immensum o
priuatum pec
rum opum
sed calcare di
gento elaborat
opinionem nator
aliquid extrin
an naturalem,
gè progressio sen
ta, secuta est. C
quomodo carit
D tus, non vni
ad quos pascen
paucos veniens,
mes constat, ma
Sanus diues est,
quate recuses e
mo, aut pauper
fragilitatis con
tus inopiam con
famem. Ex hac
aliquis ferre pu
finis miseriam
mo ipso est. U